

ŠLOVENSKI vestnik

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 19. april 1963

Štev. 16 (1091)

Beseda k volitvam:

Odločitev ni težka!

V zadnji številki našega lista je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem objavila svojo prognozo za letošnje volitve zveznega predsednika. Poudarila je, da koroški Slovenci pri tej važni odločitvi ne smemo stati ob strani, marveč moramo kot lojalni državljani zavestno in s čutom odgovornosti soodločiti o nadaljnji usodi avstrijske domovine. Pri tem se moramo zavedati, da pravilna odločitev za nas ni važna samo iz splošnih državno-političnih vzrokov, temveč hkrati tudi iz narodnostnih vidikov, kajti za nas posebno z ozirom na nadaljnje reševanje naših življenjskih vprašanj ne more biti vseeno, kdo bo kot novi zvezni prezident v bodoče skrbel za dosledno izvajanje in spoštovanje zakonov in ustave.

Vendar s tem naš narodni problem nikakor ne mislimo postavljati v ospredje, ker vemo, da je le-ta samo del celokupne problematike, njegovo obravnavanje in zlasti reševanje pa odvisno od splošnega razvoja v državi. Ravno zaradi tega pa smo tako živo zainteresirani na tem, kakšen bo bodoči razvoj v Avstriji in kako se bodo v bodoče razvijali odnosi Avstrije do ostalega sveta. Iz te perspektive se bomo torej morali odločiti na volitvah 28. aprila.

Cepprav pri predsedniških volitvah ne gre za odločitev med posameznimi strankami, marveč za izbiro med osebnostmi, je le treba pogledati in oceniti poleg oseb tudi kroge, ki stoji za temi osebami oziroma so jih postavili za svoje kandidate, ker le tako si moremo ustvariti jasno sliko o tem, kakšna naj bo naša odločitev. Na izbiro so trije kandidati: sedanji zvezni prezident dr. Schärff, bivši kancler ing. Raab in upokojeni žandarmerijski general dr. Kimmel.

Dr. Schärff je uradni kandidat Socialistične stranke Avstrije, vendar zaradi svojega dosežanega vestnega in dosledno nadstrankarskega izpolnjevanja dolžnosti najvišjega predstavnika države uživa zaupanje in simpatije najširših plasti avstrijskega prebivalstva. Kot človek, politik in državnik je najprej kot vicekancler in zadnja leta kot zvezni prezident dokazal, da so zvestoba ustavi, čut pravičnosti in toleranca njegova življenjska vsebina, zato je najboljši garant, da bo tudi v bodoče s svojimi bogatimi življenjskimi izkušnjami dosledno in uspešno, predvsem pa pravično nadstrankarsko kot zvezni prezident čuval nad demokratičnim ustrojem državnega življenja.

Ing. Raab, kandidat Avstrijske ljudske stranke, ima nesporne zasluge za povojni razvoj naše domovine. Toda ne da bi skušali zmanjševati teh zaslug, je treba izrecno ugotoviti, da to ni bil uspeh ene same osebe, marveč rezultat sodelovanja vseh demokratičnih sil v državi in še posebno soodločanja obeh vladnih strank. Predvsem pa si moramo biti na jasnem, da je ing. Raab kandidat tiste stranke, katere vedno močneje stremi po združitvi vse oblasti v državi v svojih rokah in zato tudi v predsedniških volitvah išče le priložnost za doseg svojega cilja: okrnitev ali sploh izločitev demokratičnega sodelovanja in soodločanja.

Dr. Kimmel kot kandidat tako imenovane Evropske federalistične stranke Avstrije, kateri je pri državnozbornih volitvah uspelo zbrati le dobrih 20.000 glasov, po izkušnjah vseh povojnih volitev v Avstriji nima nobenih izgledov, da bi lahko odločilno vplival na izid volitev. Ne glede na njegove osebne vrline in tudi ne glede na precej zamegljeni program stranke, ki ga je kandidiral, je torej vsak zanj oddani glas izgubljen glas, kar pa je pri tako važni odločitvi, kot bodo letošnje predsedniške volitve, lahko usodno za bodoči razvoj Avstrije.

Pri izbiri, kot se kaže ob navedenih treh kandidatih, odločitev gotovo ni težka. Da o dr. Kimmelu niti ne govorimo, za nas tudi ne pride v poštev kandidat ÖVP, torej predstavnik tiste stranke, katere je že pri nedavnih vladnih pogajanjih skušala uresničiti svoje stremiljenje po usodni preorientaciji državno-političnega ustroja Avstrije, namreč da bi vladala sama ali pa bi pritegnila v vlado tudi FPÖ, o kateri nazovih in »avstrijstvu« ni treba posebej govoriti. Če ji to ni uspelo, je v veliki meri zasluga prav sedanjega zveznega predsednika dr. Schärffa, ki se je v vseh odločitvah trenutnih izkazal kot zvest čuvar ustavne zakonitosti ter kot človek sožitja in sodelovanja vseh resnično demokratičnih sil v državi.

Zato bomo koroški Slovenci tudi pri volitvah 28. aprila glasovali za

**zveznega predsednika
dr. Adolfa Schärffa!**

Tudi letos za velikonočne praznike:

Velike demonstracije proti atomskemu orožju

Kakor zadnja leta so tudi letos za velikonočne praznike priredili v številnih državah velike demonstracije proti atomskemu orožju. Mnogi stotisoči ljudi so v teh dneh po vsem svetu manifestirali za mir in obsodili atomsko oboroževanje kot največjo nevarnost za vse človeštvo. Demonstranti ne glede na politično prepričanje so s svojimi pohodi in demonstracijami dovolj jasno povedali, da ne bodo več dopustili, da bi jih fisti, ki so na oblasti tako na Zahodu kot tudi na Vzhodu, poiskali v novo katastrofo. Zato so odločno zahtevali, da je treba nemudoma prenehati z atomskimi poskusi ter skleniti sporazum o prepovedi vsega jedrskega orožja.

Največje protiatomske manifestacije so bile v Veliki Britaniji, kjer je od britanskega jedrskega centra v Aldermastonu odkorakala proti Londonu skupina kakih 6000 demonstrantov, ki pa je hitro naraščala, ker so se ji sprofi pridružili novi demonstranti, tako da se je na zaključni manifestaciji v londonskem Hyde Parku zbralo najmanj 70.000 ljudi. Zborovanje se je zaključilo z govorom laburističnega poslanca Foota, ki je izjavil, da je med glavnimi smotri te kampanje razparati tančico tajnosti in omogočiti, da bodo narodi sveta vedeli za resnico o posledicah jedrskega orožja. Povsem hinavsko je trdil — je poudaril laburistični politik — kakor je storila angleška vlada, da dokler se obdrži ravnotežje strahu, človeštvo ne bo v nevarnosti, resnica je, da obe veliki jedrski sili iščeta ena prednost pred drugo in se še vedno nadaljuje najnevarnejša oboroževalna tekma v vsej zgodovini človeštva.

Protiatomski pohodi so bili tudi v Zahodni Nemčiji, kjer se jih je udeležilo kakih 34.000 demonstrantov. Manifestacije so potekale v znamenju solidarnosti z demonstranti iz drugih držav, katerim so zahod-

nonemške oblasti prepovedale vstop v Zahodno Nemčijo. Kljub prepovedi pa se je na nemško-danski meji zbralo veliko številno manifestantov obeh narodnosti. Tudi pri Saarbrückenu je zahodnonemška policija preprečila vstop na nemška tla francoskim nasprotnikom atomske oborožitve, do največjega incidenta pa je prišlo na letališču v Düsseldorfu, kjer je policija preprečila angleškemu demonstrantom, da bi se izkrcali iz letala.

Nadalje so bili protijedrski pohodi na Norveškem, Danskem in v Švici. V Ženevi so se demonstranti zbrali pred palačo narodov, kjer potekajo razgovori o razorožitvi. Udeleženci pohoda so sklenili poslati konferenci poziv, naj čimprej doseže sporazum o prepovedi jedrskih poskusov. Te manifestacije se je udeležilo tudi večje število mladincev iz Italije, Španije, Zahodne Nemčije in Turčije, ki so na delu v Švici.

Med protiatomskimi manifestacijami v Veliki Britaniji so se pojavile brošure, ki jih je delila doslej neznana organizacija »vohuni za mir«. V tej brošuri so bile razkrite strogo tajne podrobnosti o vladnih načrtih za primer atomske vojne, predvsem pa toč-

ni podatki o obstoju podzemeljskih protiatomskih zaklonišč, kjer naj bi našli vladni uradi prostora v primeru atomske vojne. Med britanskimi oblastmi je ta brošura razumljivo izzvala največje razburjenje in se je takoj začela preiskava, ki jo vodi sam predsednik vlade Macmillan.

Predstavniki organizacije, ki vsako leto organizira protiatomske pohode v Veliki Britaniji, je izjavil, da organizacija nima nič skupnega z objavo te brošure. Znani britanski filozof in borec za mir Bertrand Russell pa je v tej zvezi ostro obsodil tajne načrte britanske vlade, da bi se skrila v podzemski zaklonišča v primeru izbruha jedrske vojne. Dejal je, da vlada ni povedala ljudstvu svojih namenov zato, ker noče priznati tega, kar je vsem jasno, kadar je govora o jedrski vojni — namreč strahotne posledice.

Uspešen razvoj gospodarškega sodelovanja

med Slovenijo in obmejnimi avstrijskimi deželami

Kakor smo poročali v zadnji številki našega lista, so imeli predstavniki gospodarske zbornice Slovenije pred nedavnimi razgovori z zastopniki trgovinskih zbornic v Celovcu, Gradcu in Innsbrucku, kjer je bilo ugotovljeno, da se na obeh straneh zanimajo za nadaljnjo razširitev blagovne izmenjave. Hkrati so ob tej priložnosti proučili vrsto problemov, ki so v zadnjem času ovirali še večji razvoj blagovne izmenjave med Slovenijo ter obmejnimi avstrijskimi deželami Koroško, Štajersko in Tirolsko.

Te dni pa so bili v Ljubljani oziroma v Portorožu preliminarni razgovori med predstavniki trgovinskih zbornic iz Celovca, Gradca in Innsbrucka ter zastopniki gospodarske zbornice Slovenije. Govorili so o razširitvi sodelovanja v okviru sedanjih sejemskih sporazumov o blagovni izmenjavi na sejmih v Celovcu, Gradcu in Innsbrucku ter od lani naprej tudi na sejmu treh sosednih dežel »Alpe-Adria« v Ljubljani. Na razgovorih v Portorožu so sprejeli konkretne sklepe tako glede sestave blagovnih listov kakor tudi glede kontingenfov za blagovno izmenjavo v okviru letošnjih sejemskih sporazumov.

Združena arabska republika

spet obnovljena z združitvijo Egipta, Iraka in Sirije

Po večtedenskih pogajanjih med predstavniki Egipta, Iraka in Sirije je bilo v Kairu svečano podpisano in objavljeno sporočilo o združitvi omenjenih treh arabskih dežel v Združeno arabsko republiko. Na podlagi sporazuma, ki je bil sklenjen ob zaključku kairskih pogajanj, bodo v vseh treh državah izvedli poseben referendum, na katerem naj ljudstvo odobri novo federacijo. Ta referendum je predviden za 27. september, naslednjega dne pa bo federacija tudi formalno proglašena. Še pred referendumom pa bodo v vsaki državi posebej parlamentarne volitve.

Na podlagi osnutka ustave nove federacije bo predsednik, ki ga bodo izvolili hkrati z

izvedbo referendumov o federaciji, poleg tega pa bo imela vsaka izmed treh držav v vrhovnem vodstvu po enega podpredsednika federacije. Hkrati so se sporazumeli o takojšnjih ukrepih za ustanovitev enotnega vojaškega poveljstva, o koordinaciji zunanje, gospodarske, pravosodne, finančne, kulturne, in notranje politike ter politike informacij, medtem ko bo vsa ostala področja upravljala vsaka država sama zase. Skupna bo tudi zastava, namreč dosedanja egiptovska, le da bo imela tri zvezde, ki bodo simbolizirale tri države.

Z ustanovitvijo Združene arabske republike je bil napravljen važen korak na poti k arabski enotnosti in predstavlja solidne pogoje za poznejše pridružitve tudi Alžirije in Jemena, dveh nadaljnjih neodvisnih dežel, ki sta že izrazili željo po vključitvi v arabsko federacijo. Hkrati pa je ta federacija, ki je osnovana na načelih socializma, tudi pomemben korak naprej v borbi arabskih držav proti kapitalizmu.

Kubanski begunci so razkrili

napadalno politiko Amerike
napram Kubi

Vodja kubanskih beguncev v Ameriki Cordona je postavil ameriški vladi »ultimat«, da mora dati Amerika najmanj 50 milijonov dolarjev za opremo invazijskih čet kubanskih beguncev, ali pa mora ponovno zagotoviti, da bodo ameriške čete kmalu začele z ofenzivo proti Kubi.

Iz te zahteve se je porodilo krepko medsebojno obtoževanje med ameriško vlado ter vodstvom kubanskih beguncev. Ravno ta spopad pa je odkril nadaljnje podrobnosti o napadalni politiki Amerike napram Kubi. Užaljeni kubanski kontrarevolucionarji zdaj očitajo predsedniku Kennedyju, da ni izpolnil sprejete obveznosti o invaziji na Kubo in da namesto tega zdaj vodi politiko »miroljubne koeksistence« s Havano. Cordona namreč v spomenici, ki jo je poslal ameriški vladi, zdaj trdi, da je predsednik Kennedy leta 1961 takoj po kubanski polomiji osebno potrdil pakt o začetku nove ofenzive proti Kubi z mnogo večjimi vojaškimi silami.

Ameriška vlada se je vsled teh obdolžitev znašla v silno nerodnem položaju, kajti tudi njeno živčno demantiranje obdolžitvev ne more prikriti njene agresivne politike do Kube.

Te dni v Jugoslaviji:

Štafeta mladosti je krenila na pot

V bosanskem mestecu Jajcu je bila pred dnevi velika slovesnost, ko je krenila na svojo letošnjo pot štafeta mladosti, ki bo prehodila 6000 kilometrov in obiskala številne kraje vseh jugoslovanskih republik. Na slavnosti, ki je bila pred poslopjem, v katerem je pred 20 leti imel AVNOJ svoje zgodovinsko zasedanje, sta govorila predsednik ljudske skupščine Bosne in Hercegovine Djuro Pucar ter predsednik Zveze mladine Jugoslavije Tomislav Badovinac.

Djuro Pucar je v svojem govoru poudaril, da prebivalcem in mladini Jajca ni po naključju pripadla čast, da letos pospremi na pot tradicionalno štafeto mladosti, ki nosi pozdrave jugoslovanskih narodov predsedniku Titu za njegov rojstni dan. Nasprotno, štafeta začena svojo pot po Jugoslaviji iz tega zgodovinskega kraja prav izpred poslopja, v katerem je bilo pred 20 leti, 29. novembra 1943, zgodovinsko II. zasedanje AVNOJ, na katerem so bili položeni temelji nove Jugoslavije.

Predsednik jugoslovanske mladine pa je ob tej priložnosti najprej opozoril, da je nova ustava izraz hotenja mladih ljudi in njihovih teženj, nato pa naglasil, da je štafeta mladosti, ki nosi pozdrave predsedniku Titu, izraz spoštovanja mladine do revolucionarnega dela človeka, ki je vse svoje življenje in vse svoje sile posvetil boju za napredek jugoslovanskih narodov in napredek človeštva.

Iz Jajca je štafeta mladosti najprej krenila v Jablanico, kjer je bil med narodno-osvobodilno borbo izveden znameniti prehod čez Neretvo. Tudi na svoji nadaljnji poti, ki bo skupno dolga okoli 6000 kilometrov, bo štafeta mladosti obiskala razne kraje, znane iz junaških bojev jugoslovanskega ljudstva proti fašizmu, za rojstni dan predsednika Tita — 25. maja — pa se bo njena pot končala v jugoslovanski prestolnici.

Človek izhodišče in cilj družbenega sistema

Po novi ustavi je v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji (SFRJ) človek postavljen kot izhodišče in cilj družbenega sistema. Človek po tej ustavi ni le občan, marveč je priznan kot ustvarjalec materialnih in duhovnih dobrin, kot delavec na svojem delovnem mestu, v delovni organizaciji in v občini kot osnovni družbeno gospodarski in politični skupnosti. Iz delovnih organizacij in drugih delovnih skupin na vseh področjih družbenega življenja ter iz komun kot temeljnih organizacij družbenega samoupravljanja raste nazvor vsa organizacija političnega mehanizma družbe v SFR Jugoslaviji.

Novo predstavniško telo občine je Občinska skupščina, ki jo sestavljata Občinski zbor kot splošno politični zbor in Zbor delovnih skupnosti, ki izhaja iz delovnih organizacij in sicer ne več samo na področju gospodarstva, ampak tudi na vseh drugih družbenih področjih. Iz občine z vsem njenim upravnim mehanizmom so izpeljana predstavniška telesa višjih družbenopolitičnih skupnosti kot so to okraj, republika in federacija. Skupščina okraja v tem mehanizmu dela izjemo toliko, da je le enodomno telo, medtem ko Republiška skupščina in Zvezna skupščina sestojita enako kot Občinska skupščina iz Republiškega odnosno Zveznega zbora in iz Zborov delovnih skupnosti. Razlika je le v toliko, da ima Občinska skupščina le en zbor delovnih skupnosti, medtem ko imata Republiška in Zvezna skupščina štiri take zbore in sicer: Gospodarski zbor, Kulturno prosvetni zbor, Socialno zdravstveni zbor in Organizacijski politični zbor. V občinskem Zboru delovnih skupnosti so izvoljeni predstavniki vseh teh delovnih skupnosti združeni v eno samo telo.

V občinsko skupščino volijo občani in delovne skupnosti svoje predstavnike neposredno. Volivci v sodelovanju z lokalnimi organizacijami Socialistične zveze delovnega ljudstva in z drugimi političnimi organizacijami sami določajo kandidate na zboru volivcev, nakar jih volijo v neposrednih in tajnih volitvah. Iz gledišča zakonitosti volilnega postopka preverja kandidature, volilne imenike in potek volitev občinska volilna komisija. Odbornike volijo po volilnih enotah. Načelno ima vsaka volilna enota enega odbornika. Delovne skupnosti oz. njihovi člani volijo tudi v občino po imenovanih štirih skupinah in sicer voli vsaka skupina toliko odbornikov, kot ji pripada z ozirom na število zaposlenih v tej skupini, vendar nobeni skupini ne sme pripadati več kot tri četrtine odbornikov zbora delovnih skupnosti.

Skupščino okraja kot neposredno skupnost občin volijo občinske skupščine same izmed svojih članov. Na vsako občino odpade toliko odbornikov, kot ustreza razmerju med številom prebivalcev v občini in skupnim številom prebivalcev v okraju.

V Republiški in Zvezni skupščini je število poslancev določeno v ustavi. Način kandidiranja in pristojnosti za volitev Republiške skupščine se razlikujeta od načina kandidiranja in pristojnosti za volitev Občinske skupščine. Tu je v načelu opuščen klasični sistem neposrednih volitev. Poslanec Republiške skupščine namreč volijo občinske skupščine izmed kandidatov, ki jih postavljajo občani oz. delovni ljudje v delovnih skupnostih na svojih zbora. Kakor že doslej pa je tudi v novi ustavi mogoče, da mimo kandidata, ki ga je postavil zbor volivcev, lahko še skupina 100 volivcev postavi nadaljnega kandidata. Glede na sam značaj Republiškega zbora kot splošnega političnega zbora, kejer pripada neposredna politična odgovornost poslancev napram volivcem močnejše do veljave, je pri volitvah tega zbora načelo občinske delegacije kombinirano s sistemom neposrednih volitev. O kandidatih za Republiški zbor, ki jih je izbrala Občinska skupščina, glasujejo tudi občani na neposrednih tajnih volitvah. Poslanec Republiške skupščine volijo po volilnih enotah, ki so določene s posebnim zakonom.

Podoben je tudi postopek za izvolitev Zvezne skupščine, njenega Zveznega zbora in Zborov delovnih skupnosti. V Zvezni zbor predlaga kandidata zbor volivcev v volilni enoti ali pa skupina vsaj 200 volivcev. Izmed predlaganih kandidatov jih določeno število izvoli Občinska skupščina. Izmed kandidatov, ki jih je izvolila Občinska skupščina, izvolijo volivci svojega poslanca v Zvezni zbor. Poslanec za Zbore delovnih skupnosti izvoli Občinska skupščina izmed kandidatov, ki so jih postavili zbori delovnih ljudi v delovnih organizacijah oz. delovnih skupnostih s področja gospodarstva, kulture in prosvete, zaščite zdravja in socialnih služb ter družbenih organizacij in javnih služb.

Po teh uzakonjenih postopkih je zagotovljena odločujoča vloga občana in delavca v družbenih zadevah, kakršno zagotavlja nova ustava SFR Jugoslavije. Ta vloga pride preko neposredne udeležbe občanov, delovnih kolektivov in občinskih skupščin v volilnem postopku na najbolj ustrezen in demokratičen način do praktične veljave.

Velika reklama za turizem na Koroškem

Nedavna fiskovna konferenca tako imenovanih „petih od Vrbskega jezera“ je dala lep vpogled v priprave za letošnjo turistično sezono ob Vrbskem jezeru in na Koroškem sploh. Spoznali smo moderne metode turistične reklame, ob tem pa tudi niz problemov, ki jih pristojni krogi rešujejo oz. ki še čakajo rešitve.

„Pet od Vrbskega jezera“ — občine Celovec, Kriva Vrba, Otok, Poreče in Vrba, ki mimo tega še vzdržujejo upravno skupnost z občinama Loga vas in Škoflče, igrajo v koroškem turizmu zelo pomembno vlogo. V teh petih občinah je s 30.000 posteljami na razpolago ena tretjina vseh turističnih postelj na Koroškem. Te občine so lani zabeležile 2 milijona turističnih nočitev. Končno pa so po svoji turistični tradiciji in po svojem dobrem imenu, ki ga uživajo v širnem svetu, tudi bistveno pripomogle, da se je letni devizni dotok na Koroško po tom turizma skokoma zvišal od 150 milijonov šilingov leta 1952-53 na 1.800 milijonov šilingov leta 1961-62.

Navzlic tako močnemu porastu turizma pa predstavniki občin okoli Vrbskega jezera ugotavljajo, da z reklamo za turizem nikakor ne smejo niti malo popustiti. Sicer številni ljudi, ki preživljajo svoj dopust in oddih izven domačega kraja in ognjišča, iz leta v leto naraščajo, toda ravno tako naglo ugotavljajo tudi druge dežele pogoje za turizem, ker so spoznale, da je turizem „najboljši izvoz“ in najenostavnejši prinašalec deviz. Sicer je Koroška v Zahodni Evropi še vedno eno najbolj priljubljenih letovišč, toda to prednost kaj lahko zgubi, če upoštevamo, da poleg tradicionalnih turističnih dežel tudi vzhodnoevropske in skandinavske dežele in celo države v razvoju v Severni Afriki, Južni Ameriki in Aziji posvečajo turizmu posebno pozornost in da nudijo turistom, zlasti v pogledu na cene, izredno vabljive pogoje. Tako sta n. pr. poleg drugih odprli v Zahodni Evropi tudi Amerika in Indija svoje potovalne agencije, ki delajo na veliko reklamo za potovanja in preživljanje dopusta po teh deželah.

Za letošnjo sezono so zaradi tega imenovane občine ob Vrbskem jezeru izvedle temeljito reklamo. Poleg turističnih podjetij, gostišč in občin — Vrba z Logo vasjo in

Škofičami je porabila lani za reklamo 400 tisoč šil. — je skupnost „petih ob Vrbskem jezeru“ porabila za reklamo po Nemčiji in Švici ter na Angleškem in Švedskem nadaljnjih 320.000 šil. H temu pa pride še reklama, ki jo s turističnimi prospekti po vsej Evropi dela Koroški velesejem. Kot novum v reklami za turizem ob Vrbskem jezeru pa je treba zabeležiti koroško turistično reklamo v 45 veleblagovnicah znanega nemškega velepodjetnika von Hortena. Po njegovih veleblagovnicah širom Zahodne Nemčije vabijo velike stenske fotografije in panorame k obisku Vrbskega jezera, vsak kupec pa dobi k blagu priložen brezplačni prospekt o Vrbskem jezeru. Če upoštevamo, da obišče tako veleblagovnico v povprečju 15.000 ljudi dnevno, potem bomo potrdili, da je tovrstna reklama ena najbolj učinkovitih, posebej še zato, ker — kakor je dejal celovski referent za turizem Lauchart — o dopustu odločajo žene.

Letos več brezposelnih kot lani

Z 31. marcem letos je bilo pri delovnih uradih na Koroškem prijavljenih skupno 14.346 brezposelnih, od tega 9042 moških in 5304 žensk. V primerjavi s istim obdobjem lanskega leta je bilo letos registriranih 2879 brezposelnih več, in sicer 2476 moških ter 403 ženske. Največ brezposelnih je odpadlo na kmetijske in gozdne delavce, namreč 4457, medtem ko jih je bilo v gradbenih poklicih še 3535. V kmetijskih in gozdarskih poklicih je bilo letos za 1091 delojemalcev in v gradbenih poklicih za 667 oseb več brez zaposlitve kot lani v istem času.

Zavarovanih delojemalcev so konec marca 1963 našteali 129.402, med temi 89.457 moških in 39.945 žensk. V primerjavi s stanjem 28. februarja letos se je število nesamosojnih delojemalcev povečalo za 4671 oseb, toda v primerjavi s stanjem 31. marca lani je bilo to število za 2667 oseb manjše.

Avstrijski sindikati

imajo nad poldrug milijon članov

Članska statistika Avstrijske sindikalne zveze navaja, da so sindikalne organizacije 31. marca letos štejele skupno 1.518.096 članov, od teh 1.085.950 (71,5 %) moških in 432.146 (28,5 %) žensk. Najvišje število članov je zabeležil sindikat kovinskih in rudarskih delavcev (285.870), sindikat uslužbencev v privatnem gospodarstvu je imel 239.548 članov, medtem ko je članstvo v sindikatu kmetijskih in gozdnih delavcev obsegalo 189.794 oseb.

Človeštvu ne bi bilo treba gladovati

Število svetovnega prebivalstva naglo raste: leta 1850 je živelo v vseh deželah sveta po približnih cenitvah okoli 545 milijonov ljudi, na prelomu stoletja je preseglo poldrugo milijardo, zdaj pa nas je vsaj sto milijonov nad tri milijarde. Če bo prirastek tudi v prihodnje enak sedanjemu — vsekakor bo iz leta v leto večji, dokler se ne bo v svetovnem obsegu uveljavilo načrtno urejanje števila rojstev — bo živelo na našem planetu sredi prihodnjega stoletja kakih osem do deset milijard ljudi.

Nagli porast števila svetovnega prebivalstva pa nas postavlja pred resno vprašanje: ali bodo imeli vsi ti ljudje tudi dovolj hrane? Nekateri pravijo, da so viri za pridobivanje hrane omejeni, drugi pa so spet mnenja, da so ti viri praktično neizčrpani. Tako mnenje zastopa tudi sovjetski znanstvenik Malin v svoji razpravi »Viri življenja za človeštvo«, kjer pravi, da se ne bo nikoli zgodilo, da bi človek izčrpal vse možne vire hrane, torej mu nikdar ne bo zmanjkalo sredstev za obstoj.

Znanost napreduje na vseh področjih tako naglo — ugotavlja Malin — da bo po začetku avtomatizacije v kmetijstvu, zavoljo rabe kemijskih snovi, izkoriščanja bogatih virov hrane v morjih in oceanih, z izkoriščanjem energije v novih oblikah in zaradi uspehov pri spreminjanju podnebja že sredi prihodnjega stoletja mogoče pridelati ali drugače zagotoviti dovolj hrane ne le za deset, marveč za sto milijard ljudi. Po Malinovi računih bi že bogastvo morij in oceanov zadostovalo za prehrano skoraj 300 milijard ljudi, s fotosintezo pa bo v prihodnosti mogoče pridobiti dovolj hrane za trilijone svetovnega prebivalstva.

Kljub tem optimističnim napovedim pa je žalostno dejstvo, da je že danes na svetu več kot pol milijarde ljudi, ki se nikdar ne morejo najesti do sita. Viri za pridobivanje hrane so sicer neizčrpani, toda manjkajo sredstva, ki bi bila potrebna za izkoriščanje teh virov. Poleg tega pa so sredstva, v kolikor so na razpolago, nepravilno razdeljena, kar ima za posledico, da majhen del ljudi živi v izobilju, medtem ko velika večina prebivalstva trpi lakoto in mnogi umirajo od gladi. Problem prehrane bodočega svetovnega prebivalstva torej ni v pomanjkanju virov za pridobivanje hrane, marveč zgolj v tem, da se v vseh predelih sveta ustvarijo pogoji za uspešen razvoj gospodarstva. Z drugimi besedami: odpraviti je treba krivične razlike med visoko razvitimi in zaostalimi deželami, kajti vsak človek ima enako pravico do življenja, ki ga je vredno živeti.

Inozemski vpliv v avstrijskem gospodarstvu se veča

Avstrijsko gospodarstvo vedno bolj drsi pod inozemski vpliv. Kakšen obseg ta vpliv že zavzema, kaže primer Predarlske. Tam je bilo v zadnjih letih ustanovljenih 60 novih industrijskih obratov. Več kot polovica teh obratov je zahodnonemška last, ena tretjina je last švicarskih in liechtensteinskih državljanov, ostanek pa si delijo italijanski, francoski in belgijski podjetniki.

POŠIROKEM SVETU

NOVI SAD. — Ljudska skupščina Vojvodine je razglasila novi statut za avtonomne pokrajine. Statut vsebuje vse družbeno politične in ekonomske spremembe v zadnjih desetih letih ter pomeni listino enakopravnosti vseh narodnosti v Vojvodini. Novo sprejeti statut bodo objavili tudi v madžarskem, romunskem, slovaškem in rusinskem jeziku.

DAMASK. — Medtem ko so predstavniki Združene arabske republike, Iraka in Sirije že sprejeli načelne sklepe o ustanovitvi federativne države, je tudi predsednik Jemenske arabske republike Abdulah Salal izjavil, da bo med obiskom v Kairu proučil možnosti, da bi se tej federaciji pridružil tudi Jemen.

WASHINGTON. — Ameriški vladni krogi izjavljajo, da bo Amerika predložila razorožitveni konferenci v Zenevi nov načrt za sporazum o prepovedi jedrskih poskusov. S tem predlogom namerava Amerika — vsaj po izjavi washingtonskih krogov — nekoliko popustiti v svojih dosedanjih pogojih za mednarodno inspekcijo.

ALŽIR. — Prejšnji teden je bil izveden atentat na alžirskega zunanjega ministra Kemistija, ki je bil težko ranjen. Čeprav imena atentatorja še niso objavili, pravijo, da gre za osebo, ki je šele nekaj dni pred atentatom prispela iz Francije. Predsednik alžirske vlade Ben Bela, ki mu je bil Kemisti eden najbližjih sodelavcev, je poudaril, da pomeni atentat »udarec proti revoluciji, ker je bil izvršen v času, ko vlada in vse ljudstvo bojujeta veliko bitko za uresničenje ciljev revolucije“.

MOSKVA. — V Sovjetska zvezi so izstrelili nov satelit z imenom „Kozmos 14“, ki je opremljen z aparati za proučevanje vesoljskega prostora, radijskim sprejemnikom, sistemom za natančno merjenje orbite ter z radijskimi napravami za telemetrične informacije o delovanju instrumentov in znanstvenih aparatov. Po poročilih sovjetske fiskovne agencije TASS delujejo vse naprave v satelitu normalno.

TOKIO. — V prihodnjih tednih bodo uradne gospodarske delegacije LR Kitajske obiskale več zahodnih držav, kjer bodo proučile možnosti za povečanje blagovne izmenjave. Te vesti so vsekakor zanimive, če upoštevamo, da je izmed zahodnih držav doslej edino Velika Britanija priznala vlado LR Kitajske, medtem ko so številne druge države z Ameriko na čelu doslej izvajale gospodarsko blokado Kitajske.

ZAGREB. — Republiški sekretariat za blagovni promet SR Hrvatske je sporočil, da bodo do konca prihodnjega meseca dokončali gradnjo 80 novih hotelov ob jadranski obali. Vsi novi hoteli bodo sodobno opremljeni, predvsem pa bo s tem bistveno povečana kapaciteta gostilnic ob Jadranu, ki je čedalje bolj privlačna za turiste iz vseh delov sveta.

WASHINGTON. — Ameriško obrambno ministrstvo je sporočilo, da so poslali v Sredozemsko morje drugo ameriško podmornico, ki je oborožena z jedrskimi raketami „Polaris“. Ta podmornica bo „redno službovala“ v Sredozemlju. Po ameriških načrtih naj bi bile v Sredozemskem morju tri podmornice s „Polaris“, ki naj bi nadomestile rakete „Jupiter“, katere zdaj odstranjujejo z ameriških oporišč v Italiji in Turčiji.

KAIRO. — Vlada Združene arabske republike je objavila odlok o nacionalizaciji vseh družb za izvoz bombaža, hkrati pa je bilo ustanovljeno splošno egiptsko gospodarsko podjetje za bombaž, ki bo imelo izključno pravico do trgovine in izvoza te važne egiptске surovine. Po tem odloku bo 13 izvoznih tvrdk, katerih imovina so zdaj nacionalizirali, dobilo od države odškodnino v bonih, vnovčljivih v 15 letih s 4 % obresti.

PARIZ. — Francoska policija je izsledila v Parizu še eno ilegalno organizacijo OAS. Zaprla je deset ljudi, več pa jih je zadržala na zaslišanju. Poleg tega je policija odkrila tudi veliko dokumentacijskega gradiva. Med aretiranimi je tudi „duhovni vodja“ in šef propagande te teroristične skupine Jacques Roy, ki je bil že v odsolnosti obsojen na 15 let zapora.

NEW YORK. — Predstavniki OZN so sporočili, da so Svetovna banka, Mednarodno združenje za razvoj in Mednarodna finančna korporacija v zadnjih 18 mesecih namenili skoraj milijardo in pol dolarjev predvsem za gospodarsko okrepitev držav v razvoju. Čeprav gre za rekordna sredstva, ki so jih te organizacije OZN v obliki posojil dale deželah v razvoju, sodijo, da je pomoč vendarle premajhna in da ne zadostuje niti za minimalne potrebe hitrejšega razvoja gospodarsko zaostalih področij.

BEograd. — Predstavniki državnega sekretariata za zunanje zadeve SFR Jugoslavije Drago Kunc je na svoji zadnji tiskovni konferenci izjavil, da je možno, da bo predsednik Združene arabske republike Gamal Abdel Naser v kratkem obiskal Jugoslavijo. Ta obisk — je dejal Kunc — sodi v okvir že običajne prakse osebnih srečanj med predsednikoma Titom in Naserjem, v kateri se izraža visoka stopnja prijateljskega mednarodnega odnosa in njunima predsednikoma.

RIM. — Poučeni vatikanski krogi poudarjajo, da namerava papež Janez XXIII. ustanoviti novo mednarodno nagrado za mir. V ta namen hoče porabiti 100 milijonov lir, ki mu jih bo v začetku maja izročila mednarodna ustanova Balzan, katere je — kakor znano — svojo letošnjo nagrado za mir podelila papežu. Novo nagrado za mir bi po papeževi zamisli podeljevali vsako tretje ali četrto leto.

HANOJ. — V Laosu je prišlo do ponovnih nemirov, za katere dolžijo Ameriko, da izliva ozračje napetosti. Predstavniki vrhovnega poveljstva sil Patet Lao general Vinkapo je dejal, da so ameriški imperialisti podkupili vrsto oficirjev nevtralnih sil Laosa, ki so skupno z agencijami, kateri so se vrnili v vrste nevtralnih sil, izvedli teroristične akcije proti prebivalstvu, uradnikom in vojakom Suvane Fume.

Podelitev letošnjih Kidričevih nagrad

in spominske slavnosti ob 10-letnici smrti Borisa Kidriča

Ob desetletnici smrti Borisa Kidriča o katerem je Boris Zihel v svojem govoru dejal, da je združeval v sebi nezlomljivo voljo revolucionarja, temeljitost znanstvenika, človeško širino in neposrednost socialističnega humanizma, so podelili tudi letošnje Kidričeve nagrade. V navzočnosti najvišjih predstavnikov kulturnega, političnega in družbenega življenja je upravni odbor Sklada Borisa Kidriča podelil nagrade in plakete prof. dr. Jovanu Hadžiju za znanstveno delo s področja naravoslovnih in medicinskih ved, prof. dr. Milici Valentinčičevi za življenjsko delo na tem področju in prof. dr. Ivanu Kuščerju za delo s področja tehničnih in naravoslovnih ved.

Poleg tega je sklad podelil še vrsto drugih nagrad. Prof. dr. Bogo Grafenauer je prejel nagrado za svojo knjigo „Kmečki upori na Slovenskem“, prof. dr. Mirko Rupel za svoje delo „Primož Trubar — življenje in delo“ in prof. dr. Fran Zwitter za knjigo „Nacionalni problemi v habsburški monarhiji“, ki jo je izdal v sodelovanju z Jaroslavom Šidakom in Vase Bogdanova.

V Ljubljani je bila ob desetletnici smrti Borisa Kidriča centralna spominska slovesnost ob grobnici narodnih herojev, kjer so pokopani tudi telesni ostanki velikega revolucionarja. Ob tej priložnosti so položili na grobnico vence najvišjih predstavniških teles Jugoslavije in Slovenije, vodstev političnih in družbenih organizacij ter mnogih delovnih organizacij in ustanov.

Objava slovenske gimnazije

V soboto, dne 20. aprila 1963, je na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu »Dan staršev«. V času od 13. do 16. ure so staršem naših dijakov na razpolago v šolskih prostorih vsi profesorji, ki poučujejo na naši šoli.

Zaključna šolska prireditev bo 23. junija 1963 ob 15. uri v Delavski zbornici.

Sprejemni izpiti za prvi razred so prvi dan velikih počitnic, to je v soboto, dne 6. junija 1963, ob 8. uri zjutraj.

Ravnateljstvo

Vsaka družina svoj radio

UNESCO — posebna organizacija Združenih narodov za kulturo, prosveto in znanost — je izdelala načrt, po katerem naj bi vsaka družina na svetu imela svoj radijski sprejemnik, tako da bi bili vsi ljudje lahko obveščeni o dogajanju po svetu. Poleg tega pa bi preko radijskih oddaj lahko izvedli številne izobraževalne tečaje.

Do uresničitve tega načrta pa je seveda še dolga pot in na tej poti še mnogo ovir, ki jih bo treba odstraniti. Samo v Afriki bi namreč potrebovali še 45 milijonov radijskih sprejemnikov, v Aziji (brez Japonske) celo še 333 milijonov in v Latinski Ameriki tudi še 22 milijonov sprejemnikov.

Da pa bi uresničitve načrta bistveno olajšali sta UNESCO in Mednarodna unija za telekomunikacije izdelali skupen načrt za proizvodnjo tranzistorskih radijskih sprejemnikov, ki bi bili posebej namenjeni deželam v razvoju. Mednarodna unija za telekomunikacije je pripravila specifikacije za nekaj tipov takih sprejemnikov, ki bi bili preprosti, masivni, zaščiteni pred vročino, vlago in prahom, proizvodna cena pa ne bi go in preseгла 5 dolarjev, torej približno 130 šilingov. Na nedavnem zasedanju Ekonomske komisije OZN sta Indija in Japonska izrazili pripravljenost, da bi izdelali te sprejemnike.

Goethejev „Faust“ letos v Brežah

Od lanskega decembra naprej se igralska skupina v Brežah pripravlja za svojo letošnjo sezono poletnih iger na Petrovi gori, kjer bo tokrat uprizorila Goethejevega „Fausta“. V času od 29. junija do 24. avgusta bo v Brežah skupno 34 predstav, ki bodo — kakor že lani — tudi letos posvečene enemu samemu komadu, namreč „Faustu“, katerega bomo sicer videli močno skrajšanega (uprizoritev celotnega dela bi trajala najmanj osem ur), vendar hočejo igralci po zagotovitvi arhitekta Sandlerja v vsej prodornosti prikazati boj med dobrim in zlim, to pa je tudi bistvo in glavna vsebina te Goethejeve umetnine.

„Faust predstavlja že za poklicne igralce in odre velike probleme, toliko bolj problematična in zahtevna je uprizoritev v okviru amaterskega ansambla in poleg tega še na prostem. Toda v Brežah so takih problemov že vajeni, saj je bila doslej še vsaka uprizoritev tvegana, pa so jo kljub temu izvedli z uspehom, ki je najboljšo jamstvo, da bodo kos tudi „Faustu“.

Nad sto ljudi je sedaj zaposlenih s tem, da bi se čim bolj vživeli v Goethejevo umetnost. Glavne vloge so spet prevzeli izkušeni igralci, ki smo jih gledali in občudovali že v najrazličnejših uprizoritvah. Zato smo lahko prepričani, da bodo uspešno rešili tudi naloge, katere jim postavlja „Faust“. Vsekakor se že danes smemo veseliti letošnje igralske sezone na Petrovi gori, ko bo prizorišče sredi starih razvalin spet privabilo mnoge tisoče ljubiteljev odrske umetnosti iz bližnje in daljnje okolice Brež.

UNICEF in prosveta

Čeprav je izmed institucij, ki jih je Organizacija združenih narodov ustanovila za napredek človeštva, razvoju kulture, prosvete in znanosti posebej namenjena UNESCO, ima na prosvetnem področju velike zasluge tudi UNICEF. Ta otroški sklad Združenih narodov skrbi zdaj za več kot milijardo

otrok na svetu. Veliko vlogo igra ta ustanova pri odpravljanju lakote, bolezni in revščine sploh, s tem pa je tesno povezana skrb za prosvetni napredek. V okviru UNICEF se izvaja splošni program malih asanacij šol, ki obsega razne dejavnosti, povezane s šolo: delo šolskih kuhinj, obdelavo šolskih vrtov, gradnjo šolskih vodnjakov in vodovodov, šolske kopalnice, sistematične zdravniške preglede učencev, splošno in zdravstveno prosvetljevanje šolarjev, gradnjo šolskih igrišč in podobno.

Za obdobje do konca leta 1965 ima UNICEF predvidene programe, ki zajemajo razširjanje splošnega šolskega programa, zdravstveno zaščito matere in otroka, rehabilitacijo duševno zaostalih otrok, ustanavljanje delavnic za tako imenovano predpoklicno šolanje, ustanovitev mednarodnega centra za usposabljanje kadrov za zdravstveno zaščito matere in otroka iz nerazvitih držav in še mnogo drugega.

„Britanska enciklopedija“

v 24 knjigah s 37 milijoni gesel

Pred nedavnim je izšla v New Yorku »Encyclopaedia Britannica« za leto 1963, ki obsega 24 knjig s približno 37.000.000 gesel. V njej je obdelanih 17.000 pojmov, od teh 2500 novih, pri sestavljanju enciklopedije pa je sodelovalo 9230 avtorjev; med sodelavci je tudi 30 Nobelovih nagrajencev.

55 nacionalnih parkov v Sovjetski zvezi

Površina vseh znaša okoli 10 milijonov ha

Izredno nagel tehnični razvoj v civiliziranih državah popači prirodno lepoto, hkrati pa ubije ali vsaj zamori določene prirodne značilnosti, ki so izrednega turističnega ali tudi znanstvenega pomena. Da bi se to preprečilo, so v nekaterih državah že pred desetletji začeli ustanovljati tako imenovane prirodne muzeje, nacionalne parke ali rezervate. Znano je n. pr., da so v ZDA ustanovili n. pr. rezervate celo za Indiance, kajti njih število se je naglo krčilo.

Vse bolj gosti pa so prirodni parki ali muzeji, v katerih je prepovedan lov, prepovedana sečnja drv, celo trganje svetja. Največ podobnih parkov imajo v Sovjetski zvezi, kajti že leta 1921., to se pravi, komaj po dokončani revoluciji, so na ustreznih oblastvenih mestih sklenili, da je treba določene predele zaščititi. Tedaj so organizirali najprej dva velika nacionalna parka, ki sta sicer obstajala že prej, bila pa hudo zanemarjena. Bila sta to Astrahanski park v delti Volge in nacionalni park ob Ilmenskem jezeru.

Od tedaj se je število nacionalnih parkov v Sovjetski zvezi stalno večalo, tako da jih štejejo danes že 55 in zavzema njih obseg okoli 10 milijonov hektarjev površine. V načrtu pa je nadaljnjih sedem nacionalnih

parkov, ki jih predvideva sedanji gospodarski načrt.

Seveda gre za nacionalne parke, ki niso organizirani na slepo. Nacionalni park se da organizirati in ustanoviti le tam, kjer so krajevne razmere zaradi favne ali flore ali zaradi kake druge prirodne značilnosti.

Astrahanski nacionalni park zavzema površino 23.000 ha in je namenjen rastlinstvu in živalstvu, vendar pa prvenstveno vodnemu rastlinstvu in živalstvu kot n. pr. vidram, pelikanom in drugim vodnim živalim oziroma rastlinam.

Nacionalni park na Kavkazu je večji. Obsega 340.000 ha površine in se razteza od letoviškega kraja Soči do Krasnaja. Polovico tega prostranstva prekrivajo gozdovi s posebnimi

vrstami redkega drevja, kot n. pr. tudi štiri tisoč let stara drevesa, ki izhajajo še iz terciara. Med živalmi pa so tu jeleni, gamsi, divje koze, jazbeci ter neke vrste planinski puran.

Še obsežnejši je Altajski nacionalni park med jezerom Teleck in med mejo Mongolije. Gre za tipično tajgo. Pol parka prekrivajo macesnovi gozdovi in cedre. Značilna pa so tudi razna druga rastlinstva, ki so tipična za tajgo.

Najobsežnejši nacionalni park v Sovjetski zvezi pa je park Sikote-Aline. Ta se razteza na površini enega milijona 700 tisoč hektarov ob Ohotskem morju. Tu je strnjena flora in favna treh zemljepisnih področij, ki se med seboj zelo ločijo. Gre za floro in favno Vzhodne Sibirije, spodnjega Amurja in Mandžurije. Tu je doma slavna cadra-velikan, ki zraste tudi do šest metrov visoko. Tu so hrastovi gozdovi in gozdovi brez. Tudi favna je tod zelo pestra. Najbolj značilni pa so tu mandžurski in himalajski medved ter volk in tiger.

Značilen za stego je ukrajinski nacionalni park v Askani-Novu. Ta je v času zadnje vojne doživel ogrom-

no katastrofo, kajti nacisti so tod kar križem pobijali antilope, severne jelene in še razne druge živali, ki so značilne za pas, ki povezuje Evropo z Azijo. Še bolj tragično za znanost je bilo dejstvo, da so Nemci pobili celo vrsto križancev, ki so jih sovjetski biologi tu vzgojili in vzredili. Sovjetski prirodoslovci so namreč tu gojili zebre, afriške noje in bizone. Vzgojili pa so tudi nove vrste živali, kot n. pr. zebroida, to se pravi križanca med zebro in konjem, ki je bil eden največjih tovrstnih uspehov sovjetske znanosti. Sedaj je ta park spet dobro organiziran, vendar pa ni več tako bogat kot je bil pred zadnjo vojno.

Tudi nacionalni park na krimskih gorah, ki se razteza na 32 tisoč ha površine, je bil spet obnovljen. Tu so doma posebne vrste jelene, srne, določena vrsta kozorogov in raznih drugih živali.

Eden najbolj znanih nacionalnih parkov Sovjetske zveze je v Zahodni Belorusiji. Njegova površina znaša 128.000 ha. Značilen je po svojih gozdovih ter po ponovno podivjanih konjih, tako imenovanih »tarpanih«, ki so čez leto temne barve, pozimi pa postanejo beli. Tu so do-

Podražitev kulture

Odkar je ÖVP pri lanskoletnih državno-zbojskih volitvah uspela dobiti dva nova mandata in se je s tem razlika med obema vladnima strankama povečala od enega na štiri mandate, smo takorekoč vsak dan deležni novih sadov te volilne »zmage«: na dnevnem redu so podražitve, ki zajemajo vedno nova področja našega življenja. Kakor so pokazala pogajanja o državnem proračunu, se bo ta ÖVP-jevska »zmaga« odražala celo v podražitvi kulture.

Za pokritje primanjkljaja v državnem proračunu je bil namreč sklenjen poseben zakon, s katerim bodo nekateri davki bistveno zvišani. Med te davke spada tudi tako imenovani izravnalni davek, ki ga moramo plačevati za uvožene knjige. Doslej je ta davek znašal 5,25 %, bo pa zdaj zvišan za 3 odstotke na 8,25 %, torej se bodo knjige, ki jih bomo uvažali iz drugih držav, podražile najmanj za tri odstotke.

Sama na sebi ta podražitev seveda ni tako bistvena, značilna za odnos države do kulture postane šele potem, če si nekoliko bližje pogledamo bistvo te vrste obdavčenja. Ker se Avstrija prišteva med kulturne države, je na priporočilo UNESCO ukinila carino na uvožene knjige — ker pa očitno le ni tako zelo kulturna, je namesto ukinjene carine uvedla izravnalni davek; višek »kulturnosti« pa je v tem, da je uvoz obdavčen le pri znanstvenih in literarno vrednih knjigah, medtem ko so razne revije ter kavbojski in revolverjski kič vseh vrst prosti ne le carine marveč tudi davka!

Tako gledano je sedanje zvišanje davka na uvožene knjige pravi kulturni škandal: uvoz najrazličnejšega šunda, ki mu v veliki meri gre »zasluga« za nevarno naraščanje kriminalitete zlasti med mladino, ostane naprej prost vseh uvoznih davkov, uvoz dobre in dragocene literature pa se bo podražil.

In to ni edina oblika podražitve kulture v Avstriji. Navesti hočemo še eno. Ker se Avstrija prišteva med kulturne države, daje v določene kulturne namene tudi uradne in javne subvencije — Ker pa očitno le ni tako zelo kulturna, od subvencij, ki jih daje z levo roko, z desno roko spet kasira dobro polovico v obliki raznih davkov. To se posebno dobro vidi pri subvencioniranju posameznih znanstvenih publikacij: če da prosvetno ministrstvo za natis takega dela na primer 20.000 šilingov subvencije, izgleda to kar lepo, kar pa v resnici ni, kajti 13.000 šilingov zahteva zase finančno ministrstvo; dejanske državne podpore kulturi ostane v takem primeru torej le kakih 7000 šilingov.

Posledica tega je, da so cene res kvalitetnih in kulturno vrednih knjižnih izdaj nenavadno visoke, za širši krog bralcev v mnogih primerih naravnost nedosegljive, da niti ne govorimo o številnih znanstvenih razpravah, ki zaradi pomanjkanja sredstev sploh ne morejo iziti.

Avstrija se sicer prišteva med kulturne države, toda izgleda, da odnos njenih uradnih predstavnikov do kulture ni vedno kulturnen.

V Sovjetski zvezi:

Že tretji film po Andersenovi pravljici

V moskovskih kinematografih so začeli prikazovati risani film „Divji labod“, ki sta ga po Andersenovi pravljici posnela zakonca Vera in Mihail Cehanovski. Ustvarjalca sta si prizadevala, da bi kar se da zvesto prenesla pisateljevo liriko in humanizem na platno. „Divji labod“ je že tretji sovjetski film, narejen po Andersenovi pravljici.

ma tudi severni jeleni, navadni jeleni in še cela vrsta drugih živali.

Izredno bogastvo predstavlja park Kronotskij, ki se razteza po polotoku Kamčatki proti Pacifiku, v dolžino 250 km, ki ga obdaja štiriinajst ugaslih vulkanov. To področje prečkajo tokovi več rek. Med temi je tudi reka, ki kljub tolikšni zimi nikoli ne zamrzne. Izhaja namreč iz vročih virov. Tod so tudi značilni vroči gejzirji, iz katerih se včasih dviga vrela voda tudi do 40 metrov v višino. Tod žive medvedi, veliki jeleni in ob obali tako imenovani morski levi. Zimska doba nudi tudi izredne zanimivosti. Vse področje je je v zimskem času pod debelimi plastmi ledu, v reki Kronockaj pa plavajo jate labodov in rac. Ni redko, da tod tudi sredi najhujše zime naletimo na jato pric-selivk, ki se ne sele, ker jim je tudi čez zimo tukaj prijetno.

Že v začetku smo omenili, čemu so ti parki organizirani. V vsakem parku je cela vrsta inštitutov, v katerih deluje veliko število znanstvenikov, kajti ti parki nudijo možnost proučevanja klime, geologije, biologije in še marsičesa drugega.

Ing. Marko Polzer sedemdesetletnik

Včeraj je v svoji rojstni hiši na Vazah pri St. Vidu v Podjuni praznoval ing. Marko Polzer častitljivi jubilej — svojo sedemdesetletnico. Praznoval ga je skromno, kakor je skromno njegovo življenje od rane mladosti vse v današnje dni, brez stremljenj po slavi, imenovanjih in priznanjih, marveč zvesto svojemu ljudstvu in njegovim idealom, prežeto le s skrbjo in delom za napredek naše vasi, za blaginjo slovenskega kmečkega ljudstva na Koroškem.

Ne da bi hotel, pa je s tem ing. Marko Polzer že zgodaj stopil daleč pred naše kmečko ljudstvo, postal je in bil je njegov dolgoletni učitelj in usmerjevalec na težki poti prizadevanj za napredek v času, ko so ustanove za pospeševanje kmetijstva v deželi pustile naše vasi in naše ljudstvo ob strani svojega dela in svoje poti in ko tudi v takratnem vodstvu koroških Slovencev ljudje, ki so hvalili »naše pridne kmete«, niso videli njihovih skrbi in potrebe po modernizaciji kmetovanja, po večanju in zboljševanju produktivnosti in s tem tudi trdnost in neodvisnost naših kmetij.

Po dosegu svoje diplome za inženirja agronomije je večkrat zaprosil, da bi ga takratni deželni kulturni svet kot predhodnik sedanje kmetijske zbornice sprejel v službo. Toda zamanj. Zanj kot Slovenca v tej ustanovi ni bilo službenega mesta. Ker tudi v takratnem slovenskem vodstvu ni našel potrebnega razumevanja, se je Marko znašel sam in ubral svojo pot, o kateri ob njegovi sedemdesetletnici lahko rečemo, da je bila junaška in da je bila pravilna. Pred 35 leti je ustanovil svojo drevesnico. V njej ni našel le svoj trdo prisluženi kruh, marveč tudi neprenehne vzpodbude za naše sadjarstvo in za svoje delo med kmeti po svojih »Vrbeh«, sčasoma pa tudi po ostali Podjuni, po Rožu, Gurah in ob Zilji.

Vsa ta dolga leta, zlasti pa po reorganizaciji Slovenske kmečke zveze leta 1947, je ing. Marko Polzer prepotoval žužno Koroško od vasi do vasi. S kmeti je imel na stotine razgovorov in sestankov, kjer jim je v svojih razlagah in predavanjih vedno spet pokazal tja, kjer je čevljev najbolj žulil. Vsa ta dolga leta je ostal z nami in med nami preprost, kot je bil, preden je zastavil korak na dunajsko visoko šolo za kmetijstvo. Vsa leta ga poznamo takega, kot ga je po svojem prvem srečanju z njim pred 10 leti opisal sedanji univ. prof. dr. Marjan Pavšič, ko je dejal: »Ves je preprost, skromen in domač. Kaj ga le bistveno razlikuje od preprostega kmečkega človeka? Gorkijev obraz se ti prijazno smeblja. Vedno mi pripoveduje v spomin Zupančičeva vprašanja ob uvodu v Prežihove »Solzice«: ali si skala ali klad ali človek ali medved? »Ubogi paver sem« odgovarja tudi ta v svojem skromnem pogledu. Srednja šola in končana Univerza na Dunaju in potem življenje v tem preprostem okolju med narodom in na zemlji, kjer se je rodil. Ko ga gledam, se neprestano vprašujem, kakšen naj bo le kmetijski strokovnjak med slovenskim narodom. Res je, da je narodnjastvo v besedah le publi fraza, za narod je treba dejavno živeti. Ing. Polzer se je odločil za to pot. . .

Sedaj, ko gleda na to svojo prehojeno plodno pot 70 let, naj mu bodo ob čestitkah, ki mu jih je ob njegovem častitljivem jubileju za Slovensko kmečko zvezo izrekel njen Izvršni odbor, tudi te vrstice znamenje naše skupne hvaležnosti za vse, kar je dal koroškim Slovincem.

Velikonočni sprehod po naših poljih

Blato. — Žalostno izgleda. Ozimna žita so na podjunskih poljih do malega uničena. Dolga in ostra zima ter dolgotrajni sneg na nezamrznjeni zemlji sta zadušila mlado rast rži in pšenice. Le tu in tam je še videti kakšno zeleno klico. Večina kmetov stoji pred odločitvijo, ali naj pustijo te redke rastlinice rasti ali pa jih podorjejo in vsejejo kaj drugega.

Večina kmetov je preorala oziroma preoruje uničene ozimne posevke ter sejejo, kar pač imajo. Po večini sejejo v preorano zemljo oves ali ječmen. Na žalost pa manjka semenja, ker nihče ni računal, da bo treba za pomladansko setev tolikšnih količin semenja, česar po običajnih zimsko-vremenskih prilikah ni bilo treba. Originalno, kvaliteto seme je zelo drago. Za jaro pšenico, za 120 kg, je treba odšteti 500 šilingov.

Kmečke družine so zaskrbljene, kako bo z vsakdanjim kruhom. Zanašajo se in upajo, da bodo mogli iz drugih krajev, kjer je ozimna morda le boljše prezimila, dobiti potrebno moko za kruh in kuho. Nekateri pravijo, »pri zadrugi je najboljši kašča«. To je pa umevno le tako dolgo, dokler drugi dovažajo zadrugi žito. Jarina, ki so jo kmetje še pod dosti ugodnimi pogoji že vsejali

pred veliko nočjo, še ni prišla iz zemlje, upamo pa, do bo dobro rasla in se razvijala.

Razveseljivo za kmetovo srce pa je, če splava njegov pogled na travnike, kjer mlada krma bujno zeleni. Kjer je travnim kulturam ustrezno pognojeno, bo kmalu kaj nakositi. Pri mnogih kmetih je to tudi že skrajni čas, ker zaradi pičle lanske krmne letine so že mnogi skednji svetli in prazni. V tem času krmla kupovali pa je draga stvar, kar bo potrdil vsak, ki mora vozičke krme iskati in kupovali pri onih redkih, ki imajo še kaj na razpolago. S pomočjo umetnih gnojil, saj so jih kmetje letos veliko potrosili, se krmni pridelek seve zelo dvigne. Kmetje vedno bolj spoznavajo, da je cenejše kupiti umetna gnojila, kakor pozneje krmila.

Napreden kmet je ob letošnjem izpadku ozimnega žita tudi nasvetoval, da bi spet sejali več prosa. Za to zvrst žita so potrebne le majhne količine semenja, navadno pa proso tudi dobro obrodi. Zrnje se lahko proda, kuha pa se iz njega lahko okusna kaša, pravimo ji tudi »igličiči«, za kuretino pa je dobro krmilo. Proso se lahko požanje tudi s kombajnom.

M.

Ob 20. obletnici Lenartove smrti

Ob 20. obletnici ustanovitve I. koroškega partizanskega bataljona je Klub koroških Slovencev v Mariboru priredil spominsko proslavo v prostorih Velike kavarne. Vabila na proslavo so opremili s sliko razstreljenega partizanskega spomenika v Št. Rupertu pri Velikovcu.

Pozdravne besede je spregovoril predsednik kluba Tone Brandner ter obrazložil pomen prireditve. Med drugim je prebral tudi pozdravni pismi predsednika Zveze koroških partizanov Karla Prušnika - Gašperja in ing. Pavleta Žavcerja - Matjaža.

Na sporedu je bil bogat kulturni program s partizanskimi in koroškimi pesmimi ter ustreznimi recitacijami. Spored je vodil Zmago Porekar. **Ob obujanju spominov na junaška dejanja bataljona je bila proslava namenjena tudi spominu prvega komandanta koroškega partizanskega bataljona narodnega heroja Franca Pasterka - Lenarta, ki je žrtvoval svojo srčno kri in nadebudno mlado življenje za visoke in svetle ideale. Profesor Simon Dobernik je prebral pismo Karla Prušnika - Gašperja, v katerem je le-ta ponazoril plemeniti lik in značaj nepozabnega narodnoosvobodilnega borca, koroškega rojaka Pasterka.**

Tudi zveza koroških partizanov je ob 20. obletnici smrti narodnega heroja Franca Pasterka - Lenarta položila venec na njegov grob v Železni Kapli.

Zapustili so našo okolico

Pliberk. — V začetku letošnje pomladi je smrt kosila v naših krajih. Več oseb je za vedno odšlo od nas, ljudje, ki smo jih poznali, spoštovali in radi imeli.

Na libuškem pokopališču smo položili k večnemu počitku Ano Rechberger, ki je dosegla starost 92 let. Na Koroško je prišla leta 1908 iz okolice Preddvora na Gorenskem. Pri Pintarju in Korparju v Cirkovčah je gospodarila in živela v krogu svoje družine. Petim otrokom je podarila življenje in za nje skrbela z materinsko ljubeznijo. Po svojem značaju je bila skromna, nad vse značajna žena, odločna in vedno narodno zavedna.

Kmalu potem je velika množica žalnih gostov prisostvovala pogrebnim svečanostim za umrlo Angelo Marin, p. d. Železnikovo materjo in gospodinjjo. Premalo, šele v 54. letu starosti, jo je neizprosna smrt izrgala iz središča družine. Develim otrokom je bila najboljša mati in tudi njej je pripisali velik del prizadevanja, da so otroci skoraj že vsi poklicno preskrbljeni. Pokojna Angela pa ni bila dobra mati le svojim otrokom, temveč dobra in ustrezljiva tudi drugim. Zaradi tega je uživala ugled in spoštovanje v okolici.

V Šmarjeti pri Pliberku smo izročili materi zemlji k trajnemu počitku Kosovega Toma iz znane Kosove družine, ki je bila v prejšnjih letih, ko je na Kosovi kmetiji še gospodaril njegov brat Janez, zgled vsej okolici v gospodarskem oziru, marljivosti, značajnosti in dejavni narodni zavednosti. Toma je bil po poklicu tesar, dolga leta je nosil cekar s tesarskim orodjem na različna delovna mesta in delal v zadovoljstvo naročnikov. Ko je vstopil v zasluženo skromno rento, tudi ni počival. Rad je pomagal, kamor koli so ga poklicali, da je storil najrazličnejša v tesarsko stroko spadajoča dela. Ljudje so ga poznali po širni okolici in radi imeli. Po svoji naravi je rad hodil okoli od hiše do hiše, dokler mu smrt v 77 letu starosti ni ustavila nadaljnje popotovanje.

Pri Ciglarju v Libučah, v hiši Jurjevih staršev, je umrla najstarejša oseba v libuški občini, Mojcka Glinik, ki je dosegla starost 96 let. Skromna je bila, z veliko potrpežljivostjo je prenašala starostne težave in dolgotrajno bolezen. Zelo številna množica žal-

nih gostov ji je na njeni zadnji poti izkazala ljubezen in spoštovanje.

Na Komlju pa je tik pred prazniki umrl kmet Janez Štefan, p. d. Mikic. Pokojni je dobro gospodaril na svoji hriboviti kmetiji. Marljiv in štedljiv je zmagoval vse težkoče ter kljuboval tudi hudim časom gospodarske stiske. Odlikovala ga je tudi neomajna zavešt pripadnosti slovenski narodni družini na Koroškem, odlikovala ga je zavednost, ki ji je dajal pečat tudi dejansko. Razen trdoživega kmeta je bil pokojni tudi navdušen lovec ter je oskrboval kometljski predel blaškega lova. Številna množica žalnih gostov se je poslovila od pokojnega Mikica prejšnji četrtek na pokopališču v Nonči vasi.

Vsem umrlim iz naše okolice bomo ohranili lep spomin, žalujočim sorodnikom pa izrekamo naše sožalje.

Spodnje Borovlje pri Ledincih

V Smojevi hiši praznujejo letos že drugi častitljiv jubilej. Prvega je februarja praznovala Smojeva stara mati Neža Smole, ko je dosegla 80 let starosti, sedaj pa ji je s praznovanjem istega jubileja sledil njen mož Anton, v svojih mlajših letih čevljar in mali kmet po poklicu.

Neža in Anton Smole gledata ob svojih jubilejih na trdo in težko prehojeno življenjsko pot. Številna družina, ki sta jo ustvarila in vzgojila, je zahtevala od njiju skromno življenje in neumorno pridno delo. Kljub velikim skrbem in težavam, da bi prehranila, oblekla in izučila svoje otroke, v naših narodnostnih prizadevanjih nista klonila pred nobenim pritiskom. Ostala sta neomajno zvesta svoji materinščini in svojemu narodu. Zaradi svojega neomajnega prepričanja sta bila v dobi nacizma še posebej preganjana; mater so celo nekaj časa vrgli v zapor.

Od številne družine živijo še štirje otroci, eden v daljni Ameriki. Enega od sinov je vzela druga svetovna vojna, še hujši udarec pa je bila za Smojeve smrt sina Francija po vojni.

Obema jubilantom, ki sodita tudi med vnete bralce našega lista, želimo z njunimi otroci, 13 vnuki in dobrimi prijatelji iz vsega srca da bi še dolgo uživala sadove svojega dela v zdravju, zadovoljstvu in veselju.

Lep kulturni dar našega društva za pomladanski praznik

Bilčovs. — Igralska skupina našega Slovenskega prosvetnega društva »Bilka« nam je na velikonočni ponedeljek spet priredila zelo lepo in užitka polno kulturno prireditev. Naštudirala je igro »Črni križ v gozdu«, ki jo je napisal slovenski rojak rudar Franc Simonič v severni Franciji. Simonič je bil tudi požrtvovalen kulturni delavec in režiser igralskih družin med slovenskimi delavci v francoskih rudnikih. Decembra leta 1943 je umrl, med njegovo zapuščino pa so našli rokopis navedene igre. Igro je natisnil koroški mesečnik »Vera in dom« v letniku prejšnje leto.

Avtor igre je sin slovenskega naroda ter se je zelo temeljito vživel v doživetje, ki se čisto dogaja tudi med preprostimi ljudstvom. Prodorno ponazoruje, kaj vse je možna neodpušljiva maščevalnost in ogabna jezičnost. S prenašanjem neosnovanih govoric se skušajo nekateri okoristiti. Igra je polna napehkih prizorov, vmes pa je tudi mnogo šaljivih scen iz življenja služinčadi.

Gledalci, ki so napolnili popoldne in večer dvorano pri Miklavžu, so bili z igro zelo zadovoljni, da navdušeni. Viharno ploskanje po vsakem dejanju je bilo izraz priznanja in hvaležnosti igralcem za izvrstno podajanje posameznih vlog. Mnogi so prišli še po prireditvi in igralcem še posebej čestitali za njihovo hvalevredno zmogljivost. Naj bo tudi tem potom marljivim igralcem našega društva izražena prisrčna zahvala za njihov trud in plemeniti idealizem za rast naše narodne kulture.

V načrtu imamo še prireditev materinskega dneva, in sicer 12. maja, s katero bomo zaključili letošnjo zimsko-sezonsko prosvetno dejavnost.

Sinča vas

V Kokjah, v gostilni pri Mežnarju, je bila v ponedeljek vesela svatovščina mladega novo poročenega para. Pri podjetju Leitgeb v Sinči vasi zaposleni Herman Hochmeier si je za svojo življenjsko družico izbral Eriko Bornik, doma iz Grabelj pri Pliberku. Svatovskih gostov je bilo precejšnje število in vsi so se prav dobro imeli do svetlega jutra drugega dne. Prijetna »ovset« je vsem v razigranem razpoloženju minila kot bi trenil. Proti jutru so se gostje razhajali in vračali na domove in vsak k svojim vsakdanjim opravkom ter dolžnostim. Prazniki in vesela svatovščina so mimo in vedno spet velja: Življenje ni praznik, temveč zahteva od vsakega posameznika, da stori in izpolnjuje svoje dolžnosti.

Mlademu paru srčno čestitamo ter mu želimo mnogo sreče in zadovoljstva na skupni življenjski poti.

Klopce pri Škofičah

V sedemdesetem letu starosti je umrla Veronika Anderwald, p. d. Hvajnica na Klopcah. Pogrebne svečanosti so bile prejšnji ponedeljek na pokopališču v Št. Ilju.

Pokojna mati je bila užitkarica, mož ji je umrl pred dobrimi desetimi leti. Posestvo je pred dvema letoma izročila svoji hčerki. Vse otroke je zgledno in dobro vzgojila. Skrbela ni le za njihovo telesno rast in blaginjo temveč tudi za duhovne vrednote, med drugimi predvsem za spoznanje dragocene in nam vsem svete dobrine: zvesti, da so otroci slovenske matere, matere, kakršna je bila sama vse življenje, ki je hranila in čuvala iz davnih slovenskih rodov na Koroškem izročene in podedovane vrline.

Ob odprtem grobu blage pokojnice je turobno donela v pomladanski dan žalna

Važno opozorilo

ob predsedniških volitvah

Volilna udeležba je ob predsedniških volitvah zakonito obvezna. Opozorjamo, da mora volilni upravičenec, ki ne bi šel na volišče, računati s kaznijo. Zaradi tega opominjamo, da vsak izpolni svojo volilno dolžnost.

pesem. Pod vodstvom zborovodje Toneta Umeka so zapeli pevci iz Škotič katerim se je pridružil tudi Miro Kernjak.

Pokojna mati naj v miru počiva v domači zemlji, žalujočim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Nenavadno o navadnem papirju

NAJDRŽIJI PAPIR JE TISTI, KI GA UPORABLJAJO DENARNI ZAVODI,
NAJCENEJŠI PA BREZ DVOMA ČASOPISNI

Med obema skrajnostima je še veliko najrazličnejših papirnih zvrsti, vendar jih, ker jih srečujemo vsak dan, mimogrede spregledamo. Strokovna glasila papirne industrije pa omenjajo več ko tisoč papirnih zvrsti. Najštejejo le nekaj navadnih in nenavadnih zastopnikov: knjižni papir, cigaretni, kozmetični, plenični iz papirja in celo nekateri oblačilni predmeti.

Proizvodnja papirja je iznajdba starega veka. S to tedaj plemenito umetnostjo izdelave so se ukvarjali že Kitajci in Arabci. Sodobnejši način proizvodnje so usvojili okoli leta 1800, ko je Anglež Henry Fourdrinier prvič predstavil svoj stroj za izdelavo papirja. Na

Človek in vreme

Vsaka družina ima svojega vremenskega preroka. Vreme se bo bržkone spremenilo, če se prebujajo dedov revmatizem ali če začne sketati zarasle rane in kurja očesa postarjega strica. Zelo številni so na žalost ti nesrečni »človeški barometri«, ki napovedujejo nevihte, odjugo, ohladitev in deževja tako, da postanejo sitni, razdražljivi, skratka neuzitni za svojo okolico.

Ljudje smo, kakor pravijo, »zračne ribe«. Gibanja in dogajanja v našem elementu, v ozračju, obdajajočem zemeljsko oblo, vplivajo tako ali drugače na naše počutje in življenje sploh. Že leta 1820 je neki zdravnik ugotovil zvezo med spremembami vremena in človekovim zdravstvenim stanjem. Opazili so tudi, da vremenski pojavi sprožijo nekatere bolezni. Dandanes imajo te bolezni posebno ime: »meteorotropne bolezni«.

Z gotovostjo lahko k njim prištejemo trombozo, komplikacije pri pljučnih operacijah, angino, dišterijo, otroško paralizo, mrtvoud in končno umiranje. Sodiijo, da so bržkone meteorotropni tudi vnetje slepiča, izlitje želodčnih čirov in nekatere ušesne bolezni.

Da so to dognali, je bila potrebna dolga vrsta podrobnih opazovanj. Vprašanja so skupno proučevali zdravniki, meteorologi in geofiziki. Tako so na primer raziskovali, kateri geofizikalni vplivi pravzaprav bolezen sprožijo. Vplivajo činitelji krajevnega pomena: zračna temperatura, pritisk, oblačnost, sončni žarki, radioaktivnost tal in ozračja. Pomembni so tudi drugi vplivi — prihod vlažnih zračnih gnot, jakost ohladitve, sopenarica, odjuga, prehod meteoroloških front, končno pa še razdelitev pritiska ter ozračna napetost in aktivnost. Opazovali so posamezne bolezni z ozirom na vse te činitelje.

Dognali so na primer, da se angina pojavi ob nastopu hladnih front. Verjetnost mrtvouda je pri nastopu hladnega vremena dvakrat večja. Vseh teh bolezni vreme ne povzroči, pač pa jih sproži. Že to dognanje pa pomeni zdravniku novo perspektivo in vremenslovcu novo nalogo.

Dandanes prenašajo radijske postaje vremenska poročila za pomorstvo, letalstvo, kmetijstvo in »za splošno uporabo«. Ni pa daleč čas, ko bodo vremenske postaje obveščale o bližnjih vremenskih spremembah tudi bolnišnice in zdravilišča.

njegovem stroju so s časom odpravili marsikakšne pomanjkljivosti in veliko reči še izboljšali, toda bistvene prvine in postopek so se ohranili do današnjih dni.

Naraščajoče število sodobnih raziskovalnih metod je precej prispevalo k razvoju te stare obrtniške veje. Papirna industrija proizvaja posebne, neobičajne papirne zvrsti in ji je z natančnim proučevanjem uspelo proizvesti papir tudi iz tako nenavadnih snovi, kot so odslužene poštarne torbe in steklo.

Zaradi vedno večje uporabe papirja in strožjih kriterijev za kakovost raznega papirja so v nekaterih državah ustanovili posebne inštitute za raziskovanje papirja. Te ustanove v sodelovanju z industrijo razvijajo nove zvrsti, jih preizkušajo in nato zavržejo ali priporočijo za proizvodnjo.

Tako so n. pr. v ZDA na zahtevo armade proizvedli silno trpežen papir za zemljevide, vrhovnemu sodišču in njegovi želji za večnimi arhivi pa so ustregli z izdelavo odporne-

● BANKE IN GRAFOLOGIJA

Neka statistika je pokazala, da več kot 15 tisoč ameriških bank redno sprašuje za nasvete grafologe, da bi na ta način zvedele kaj več o mišljenju in značaju svojih strank. Ni znano, če je zaradi tega zmanjšan odstotek nerednih plačnikov posojil.

Svetovna razstava na močvirnem področju

Priprave na prireditve v New Yorku: stavbe in prometne zveze

V znamenju globusa, katerega jekleni vzporedniki in poldnevniksi nosijo obris celin in ki se z vseh strani osvetljen dviga nad gladino umetnega jezera, bo potekala svetovna razstava 1964—1965 v New Yorku, kakor je imela v Atomiju svoj simbol razstava v Bruslju leta 1958.

Ceprov je do otvoritve še več kot leto dni, je na razstavišču v Flushing Meadows (New York) v surovem stanju dograjenih že cela vrsta poslopij. V zemljo so položili doslej 20 km vodovodnih in 30 km kanalizacijskih cevi ter 280 km električnih kablov in 75.000 km brzojavno-telefonskih žic.

Ze nekaj let urejajo prometne zveze na tistem področju v skladu s potrebami bodoče svetovne razstave. Mestne avtomobilske ceste, ki peljejo v Flushing Meadows, kjer je bila svetovna razstava že leta 1939—1940 in kjer so imeli Združeni narodi takoj po vojni začasno svoj sedež, razširjajo s šestih na osem, ceste za ekspresni promet pa z štirih na šest vozlišč. Pripravljajo dve novi postaji, eno za navadno, drugo za podzemeljsko železnico.

Med Staten Islandom in Brooklynom gradijo doslej največji viseči most. Obiskovalci se bodo lahko tudi s turističnimi čolni peljali na razstavišče, glede na množični obisk, ki ga pričakujejo organizatorji razstave, razširjajo tudi dve letališči: La Guardia je deset minut avtomobilske vožnje severno, Idlewild pa dvajset minut južno od razstavišča. Flushing Meadows, nekoč močvirno, nezdravo področje, bodo po zaključku razstave preuredili v park za oddih in zabavo.

„Medsebojno spoznavanje in mir“ je geslo newyorške svetovne razstave 1964-65, ki naj prikaže „dosežke človeštva pri čedalje uspešnejšem prodoru v vesolje“. New York, ki je nastopil kot tekmeč Dunaja, prav tako kandidata za organizacijo naslednje svetovne razstave po bruseljski, so izbrali zato, ker praznuje prihodnje leto 300-letnico obstoja. Jubilej bo torej v ospredju, razen tega pa bodo leta 1964 tudi predsedniške volitve.

ga papirja, narejenega iz novih bombažnih ostankov — konfekcijskih odpadkov.

Za nove in nenavadne preobrate v taki raziskovalni ustanovi so potrebni sposobni znanstveniki in zato fiziki in kemiki niso tam nobena redkost.

Stanovalci ob takih papirnih laboratorijih gotovo niso preveč navdušeni. Včasih se širi pri predelavi v kašo prijeten duh po smolji pinji, toda to je le redko. Celuloza, ki je papirjeva osnovna surovina, nastopa v različnih oblikah. Kot najbolj razširjeno organsko spojino jo srečamo v slami, sladkornem trsu, bambusu, koruznih steblih, konoplji, lanu in v navadni travi. Ker iz vseh teh surovin lahko izdelamo papir, ni čudno, da so vonji, ki se širijo, različni.

»V bistu,« pravijo strokovnjaki tega laboratorija, »lahko sposoben proizvajalec papirja izdela uporaben izdelek iz bilo kakšne snovi, ki vsebuje celulozo, toda vprašanje je, če je to ekonomično. Kot primer velja omeniti, da bi iz 300 ton trave lahko izdelali 100 ton papirja, vendar je to skrajna dopustna meja. Če uporabimo les, pa potrebujemo za enako količino papirja le okoli 200 ton lesne pulpe.«

Kljub vsem prizadevanjem je videti, da bo lesna pulpa še naprej glavna surovina pri proizvodnji papirja. Toda to ne pomeni, da ne delajo poskusov z umetnimi tvorivi. Dodajanje umetnih vlaken ustvari nove in docela neznane papirne zvrsti. Prav dodatki nylona, orlona in dakrona so omogočili izdelavo trpežnega in dimenzionalno stabilnega papirja za zemljevide. Ta lastnost pride do izraza posebno tedaj, ko tiskamo na papir z raznobarnimi črnili, ker so se po vsakem tiskanju na do sedaj uporabljeni papir oblika in izmere spremenile in je pri tiskanju z naslednjo barvo prišlo do nadaljnjih odstopanj.

Cetudi je lesne pulpe največ in se da najlažje predelati, je znanost poskusila in tudi našla

postopek, kako izdelati papir iz kovinskih vlaken, kremenjaka in stekla.

Papir iz stekla je snežno bel in so ga prvič proizvedli leta 1951. Če ga primemo v roko, čutimo kot da je iz najboljših svile. Dejanjsko pa je narejen izključno iz zelo tenkih steklenih vlaken, debelih le kako milijonko milimetra, ki jih zamešajo v vodi, nato izlijejo na drobno žično mrežo in posušijo.

Ta papir se odlikuje s tako čudovitimi sposobnostmi filtriranja, da ga proizvajalci cigaret ne morejo uporabljati. Skozenj pronicajo zgolj topel zrak. Pri poskusih so stekleni filtri prepustili le en dimni delec od 100.000. Postopek pridobivanja steklenega papirja je usvojilo nekaj proizvajalcev. Rabijo ga za plinske maske in za laboratorije, kjer naj bi očistili zrak od radioaktivnih delcev.

Razne knjižnice in zgodovinske ustanove bi rade ohranile dragocene zapiske, knjige in stare listine. Najvažnejše lahko zavarimo v steklen zaboj. Prej pa jih položimo na najčistejši možen pivnik, ki rabi kot vzmet in kot sredstvo, ki bi vsrkalo morebitno vlago. Preden zaboj zavarujemo, zrak zamenjamo z žlahtnim helijem. Izbrali so ga zato, ker kemično ne reagira s pegamentom ali s črnimol, kot je to primer z zrakom ali s kisikom. Ta poseg je menda najodobnejši postopek konservacije in menijo, da jim bo omogočil ohraniti listine nekaj stoletij.

Znanstveniki pa lahko življenjsko dobo listin natančno določijo. S pospešenim staranjem, ki je v bistvu »pečenje« papirja pri strogo določeni in uravnavani temperaturi, lahko poizkusimo material v nekaj mesecih »postarajo« za 500 let. S to metodo so tudi dognali, da bodo neki dokumenti iz 13. stoletja vzdržali še nekaj sto let.

Življenjska doba današnjih listin, knjig in podobnih proizvodov pa je eden najbolj perečih problemov, s katerim se morajo ukvarjati papirni strokovnjaki. Zaradi kislosti papirja ne bodo knjige, natisnjene v zadnjem desetletju, trajale dlje kot sto let. To je za strokovnjake žalostna ugotovitev, čeprav se to lažijo z dejstvom, da se je papir, ki ga uporabljajo za knjige, v zadnjem času nekoliko izboljšal. Vendar je tudi to dokaj klavrna tolažba, ker bo menda težko najti proizvajalca papirja, ki bi bil voljan jamčiti, da bo njegov papir trajal več kot sto let.

Zanimivosti

● Švedske bolnišnice so začele uvajati novo posteljino: 20 plasti posebnega krep papirja, ojačenega s platnom. Vse je tako toplo in mehko kot najboljši ruže in neprimerno cenejše. Ko pride nov bolnik, posteljino sežgo in posteljejo novo, kar pomeni velikanski napredek s higienškega vidika.

● Malo po malem prodirajo iznajdbe, ki so v zvezi s trajnimi načrti vojaških štabov, tudi v področje civilne vsakdanjosti. Tako je zdaj trgovini na voljo »atomska merilca«, ki so ga nedavno iznašli za merjenje nivoja tekočih goriv na raketah. Uporabljajo ga za merjenje nivoja tekočin v rezervoarjih na tovornih ladjah in parnih kotleh. Ta merilec je sestavljen iz radioaktivnih virov in detektorjev ob boku rezervoarjev. Izsevani žarki prodirajo skozi steno rezervoarja, njihova intenzivnost na detektorju pa označi količino tekočine. Merilec je preprosto vgraditi in avtomatično regulira dotok manjkajočega goriva.

Ivo Andrić

52

Travniška kronika

Cologna je pa govoril:

„Meni ni treba veliko razkladati; razumem položaj gospoda konzula kakor vsakega prosvetljenega človeka z Zahoda, ki ga usoda pahne v te kraje. Za takega človeka je življenje v Turčiji hoja po noževih ostrini in praženje na ognju. Jaz to vem — mi se na tej ostrini rodimo, na njej živimo in umiramo; v tem ognju rastemo in zgorevamo.“

Med svojimi mislimi o starosti in staranju je začel des Fosses pazljivo prisluškovati in goltati zdravnikove besede.

„Nihče ne ve, kaj pomeni, če se rodiš in živiš na robu dveh svetov, poznaš in razumeš oba, ne moreš pa ničesar storiti, da bi se spoznala in zblížala med seboj; nihče ne ve, kaj se pravi ljubiti in sovražiti enega in drugega, omahovati in se uravnavati vse življenje, imeti dve domovini, pa nobene, biti povsod doma in ostati večno tujec. Skratka: živeti križan, toda biti hkrati žrtev in mučitelj.“

Des Fosses je zavzeto poslušal. Saj ni bilo niti sledu puhlih besed in poklonov; kakor bi govoril nekdo tretji, ki se je vmešal v pogovor. Pred njim je stal človek plamenečih oči in z razprostrtimi dolgimi in suhimi rokami kazal, kako živi razpet med nasprotna si svetova.

Kakor se dostikrat zgodi mladim ljudem, se je zdelo tudi des Fossesu, da ta pogovor ni samo slučajen, temveč v ozki in posebni zvezi z njegovimi lastnimi mislimi in z delom, ki ga pripravlja. Za take pogovore v Travniku ni bilo veliko priložnosti. To ga je prijetno razburjalo in v tem razburjenju je začel spraševati, pristavljati opombe in pripovedovati o svojih vtisih.

Mladenič je govoril prav toliko iz notranje potrebe kolikor iz želje, da nadaljuje pogovor. Toda starca ni bilo treba priganjati. On ni pretrgal svojih misli. Nekako navdahnjen, včasih išoč francoske izraze in nadomeščajoč jih z italijanskimi, je govoril, kakor bi bral:

„Da, to so muke, ki mučijo krščene ljudi z Levanta in katerih vi, pripadniki krščanskega Zahoda, nikoli ne morete popolnoma razumeti, kot jih morejo še manj razumeti Turki. To je usoda levantinskega človeka, kajti on je poussiere humaine, človeški prah, ki se mukoma vrtinči med Vzhodom in Zahodom, ne pripada nobenemu, toda oba ga tepeta. To so ljudje, ki znajo veliko jezikov, vendar ni nobeden njihov, ki poznajo dve veri, pa niti v eni niso trdni. To so žrtve usodne človeške razdeljenosti na kristjane in nekrstjane. Večni tolmači in posredniki, noseč v sebi polno nejasnosti in neizrečenega, odlični poznavalci Vzhoda in Zahoda, njunih običajev in ver, pa enako prezirani in sumičeni od obeh. Nanje je moči obrniti besede, ki jih je pred šestimi stoletji napisal veliki Dželaledin Rumi: Še sam sebe ne morem spoznati. Nisem kristjan ne jud, ne pars ne musliman. Nisem ne z Vzhoda ne z Zahoda, ne s kopnine ne z morja. To so Levantinci. Majhno, izločeno človeštvo, ki trpi zaradi dvojega izvirnega greha in ki bi moralo biti vnovič odrešeno in odkupljeno, pa nihče ne ve, kako in po kom. To so ljudje z meje, duhovne in fizične, z rdeče krvave črte, ki je zavoljo nekega tež-

kega in absurdnega nesporazuma potegnila med ljudmi, božjimi bitji, med katerimi ni treba in bi tudi ne smelo biti meja. To je tisti rob med morjem in kopnino, obsojen v večno gibanje in nemir. To je tretji svet, kjer se je nakopičilo vse prekletstvo zaradi razdelitve zemlje na dva sveta. To je...“

Des Fosses je zamaknjen in plamenečih oči zrl spremljenega starca, ki je še vedno z razprostrtimi rokami kot križan zaman iskal besed in nenadoma s skrhanim glasom zaključil:

„To je junaštvo brez slave, mučeništvo brez venca. Vsaj vi, naši sovorniki in sorodniki, ljudje z Zahoda, kristjani po istih milostih kakor mi, bi nas morali razumeti, sprejeti in olajšati našo usodo.“

Zdravnik je povsili roko z izrazom popolne brezpustnosti, skoraj jezno. Niti sledu ni bilo o otožnem »ilirskem doktorju«. V sobi je stal človek svojih misli in mogočnega izraza. Des Fosses je pa garel od želje, da bi ga poslušal in zvedel še več; docela je pozabil ne samo svoje prejšnje občutje premoči, temveč tudi kraj, kjer je, in opravek, zaradi katerega je prišel. Videl je, da se je zasedel mnogo dlje, kot je bilo treba in je nameraval, toda ni vstal.

Starca ga je sedaj gledal z očmi, polnimi nemega ganotja, kakor gledamo za človekom, ki odhaja in nas boli slovo.

„Da, gospod, vi lahko razumete to naše življenje, toda za vas je samo neprijeten sen. Resda živite tukaj, toda veste, da samo začasno in se boste prej ali slej vrnili v svojo domovino, v boljše razmere in dostojnejše življenje. Prebudili se boste iz te more odrešeni, mi pa se ne bomo zbudili nikoli, kajti za nas je ta mora edino življenje.“

Razvoj na trgu z mesom tekom zime in sedanji položaj

Po lanski poletni suši in po dolgi in trdi zimi, ki je za nami, je prav in potrebno, da se nekoliko ozremo na razvoj na trgu z mesom v naši državi. Pri goveji živini je to potrebno zaradi tega, ker so jeseni cene močno padle in ker ponekod nakupovalci živine o kakšnem zboljšanju cen še sedaj nočejo slišati. Potrebno pa je tudi zaradi tega, ker je dobro, da spoznamo, v kakšnem obsegu je pomanjkanje krme naše bleve izpraznilo in kakšno ponudbo lahko pričakujemo v prihodnjih mesecih.

Naš pregled razvoja pa je potreben tudi na trgu s klavnimi prašiči. Sedaj namreč mineva čas tako imenovanega kmečkega (zimskega) pitanja prašičev, ki je zlasti v zadnjih dveh mesecih pritiskalo na njihove cene. Sedaj pa tudi prehajamo v čas turistične predzone, kjer se bo povečalo povpraševanje po mesu, zlasti pa po prašičih in klavnih teletih ter mladih bikcih.

Prehajamo v čas, ko bo na trgu s klavno živino, prašiči in teleti pričela spet ponudba usmerjati cene. Zato je prav, da smo kot proizvajalci na jasnem, kaj lahko zahtevamo in kaj moramo zahtevati od nakupovalcev.

Značilnosti na trgu s klavno živino

Za razvoj na trgu s klavno živino je značilno, da je na vzhodnoavstrijskih tedenskih sejnih klavne živine ponudba popuščala, medtem ko je na zahodnoavstrijskih sejnih naraščala. Na vzhodnoavstrijskih tedenskih sejnih klavne živine (Dunaj, Graz, Linz, Wiener Neustadt) je lani novembra ponudba za 42% presegala ono novembra 1961. Od takrat naprej je nazadovala in je presegala ponudbo enega leta prej decembra 1962 še za 37%, januarja 1963 še 32%, februarja pa le še 22%.

Drugačen je bil razvoj na zahodnoavstrijskih sejnih s klavno živino, v Salzburgu, Innsbrucku in Bregenzu. Tam je bila — skupno vzeto — novembra in decembra ponudba le za 12% večja kot v istem času 1961. Šele januarja je pričela močneje naraščati (29%) in je bila februarja za 38% višja od one v februarju 1962. Pri tem pa je treba posebej povedati, da se v Bregenzu in v Innsbrucku ponudba nasproti koncem leta 1961 in začetkom leta 1962 ni povečala. Pritisk ponudbe je naraščal le na sejnih v Salzburgu, na katere so

tekem januarja pričeli v vedno večji meri pošiljati svoje blago Zgornja Avstrijska, Zgornja Štajerska in Zgornja Koroška.

Ekspert klavne živine v tej zimi ni le od meseca do meseca skokoma naraščal (okt. 2.708 glav, nov. 4.576, dec. 5.456, jan. 8.552), temveč je bil tudi za več kot 100% — v januarju celo za 700% — višji kot v istih mesecih prejšnjega leta. Tak porast eksporta in tak porast domače ponudbe je v nasprotju s položajem, ki ga je pokazalo decembrsko štetje goveje živine. Po tem štetju v lanskem letu število živine ni naraslo, marveč je padlo za 1%. Ker pa večja ponudba kot pred letom dni traja še naprej, se bo število goveje živine v naši državi močno skrčilo. Če upoštevamo, da kmet po vsaki suši sčasoma spet izenači število svoje goveje črede, je pričakovati, da bo s prvo zeleno krmo pričela ponudba klavne živine po malem pojemat in da bo na jesen — če bo vreme za krmo ugodno — znatno manjša, kot je bila jeseni in pozimi.

Kar tiče cene za klavno živino po pregledu cen na dunajskem sejmu v St. Marxu, lahko rečemo, da so od začetka leta 1961 naprej ka-

zale rahlo tendenco nazadovanja. Januarja 1961 so v St. Marxu zabeležili povprečno ceno za bike, vole, krave in telice z 10,16 šil., februarja 1963 pa z 9,03 šil. Najnižje so bile na Dunaju cene v decembru 1962, ko so v povprečju dosegle le še 8,75 šil.

Podoben kot je bil razvoj na trgu s klavno živino, je bil tudi na trgu s klavnimi teleti. Tudi pri njihovih cenah na Dunaju je opaziti isto tendenco nazadovanja. Januarja in februarja 1961 so jih na Dunaju plačevali v povprečju po 17,03, leta 1962 pa 16,21 in leta 1963 pa 15,73 šil.

Pri prašičih se je rentabilnost pitanja povečala

Na trgu s klavnimi prašiči je treba ugotoviti, da je bila ponudba na vseh sejnih, izvzemši St. Marx na Dunaju, slična oni leta 1961. Tu je tekom leta lanskega poletja ponudba nazadovala in se šele novembra in decembra izenačila z ono v prvem polletju 1962. Ta zopetni porast domače ponudbe, katerega nadaljevanje je videti tudi v prvih mesecih tekočega leta, je vendar le sezonskega značaja in bo pričel že prihodnje tedne popuščati.

V mesecih oktober 1962 — januar 1963 je bilo treba za kritje povpraševanja po prašičih v Avstriji kljub naraščajoči domači ponudbi uvoziti okoli 109.000 inozemskih prašičev, kar pomeni, da je domača ponudba 750.000 klavnih prašičev zadostila povpraševanju le s 86%. Sicer je bilo mogoče uvoz v februarju

nekoliko zmanjšati, vendar nikakor ni pričakovati, da bo po pričetku turistične predzone mogoče brez njega kriti povpraševanje. Prej je pričakovati, da bo čez poletje potreben še večji uvoz, kot je bil potreben lani poleti in jeseni.

V takih okoliščinah je tudi pričakovati, da se bo rentabilnost pitanja letos še povečala. V to smer kaže tudi lanski razvoj cen na trgu s klavnimi prašiči. Rentabilnost pitanja je pričela naraščati lani meseca junija, ko je bila za 3% boljše kot v istem času leta 1961, in je naraščala skozi celo drugo polletje 1962. Februarja 1963 pa je bila za 33% boljše kot v februarju 1962.

Blaž Singer

Državni proračun za leto 1963:

Sredstva za ukrepe „zelenega načrta“

V državnem proračunu za leto 1963 je „zeleni načrt“ ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo dotiran s 450 milijoni šilingov. Ta znesek bo po AIZ razdeljen takole:

ukrepi za izboljšanje osnov kmetijske proizvodnje	69
ukrepi za izboljšanje prometnih razmer v kmetijstvu (tovarna pota, žičnice etc.)	92
ukrepi za izboljšanje agrarne strukture in obratnega gospodarstva (gospodarske preusmeritve)	114
ukrepi za izboljšanje odkupa in predelave kmetijskih pridelkov	90
socialnopolitični ukrepi	22
kreditnopolitični ukrepi (znižanje obresti za 700 milijonov šilingov agrarnih investicijskih kreditov)	63

Skupno pa znaša proračun ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo 1.381 milijonov šilingov. Žal je proračunska debata preteklega tedna pokazala, da obvezno bolniško zavarovanje kmetov in njihovih družin letos še ne bo postalo resnica, ker država v te namene tudi letos nima dovolj denarja.

ZVEZA SLOVENSkih ZADRUG SPOROČA:

Krmno žito se je podražilo

S 1. aprilom 1963 sta notranje in kmetijsko ministrstvo določila nove cene za uvoženo krmno koruzo, milokorn, krmni ječmen in krmno pšenico. Po tej odredbi znaša prodajna cena v drobni prodaji, to je pri količinah med 25 in 50 kg

pri krmni koruzi in milokornu	S 2,15
pri krmnem ječmenu in krmni pšenici	S 2,05

za kilogram. Pri nakupu večjih količin se krmni ječmen in krmna pšenica nista podražila, krmna koruza in milokorn pa sta se podražila za 10 grošev pri kilogramu.

Uvoženo krmno žito, se pravi uvožena krmna koruza, krmna pšenica, krmni ječmen in milokorn, je dovoljeno prodajati samo v krmne namene.

Pašnine v letu 1963

Koroška deželna vlada in koroška kmetijska zbornica sta letos izdali smernice za pašnine. Po teh smernicah se višina letošnjih pašnin ne razlikuje od onih, ki so veljale lani. Stej ko prej priporočata, da naj znaša pašnina za mlada goveda pod letom dni starosti 190 šil., za ona med enim letom in dvema letoma starosti 220, za goveda do treh let starosti 280 in za goveda, ki so starejša od 3 let, 330 šil.

Te pašnine naj veljajo za srednje dobre planine, kjer je mogoče pasti vsaj 100 dni. Za slabše ali boljše planine je treba pašnino temu primerno konkretno določiti.

Tudi koroški razvoj cen klavne živine in prašičev kaže na zopetno izboljšanje

Primerjave razvoja na trgu z mesom v državnem merilu imajo svoj odraz tudi na Koroškem. Razvoj cen na Koroškem kaže naslednja primerjava cen iz tedenskih poročil koroške kmetijske zbornice od aprila 1962 naprej, vedno ob začetku meseca (cene v šilingih za kilogram žive teže):

	voli/biki	krave	prašiči	teleta
april	10,50 — 11,50	7,00 — 8,50	12,50	14,50 — 15,50
maj	11,00 — 11,50	7,00 — 8,00	12,50	14,50 — 15,50
junij	11,00 — 11,50	7,00 — 8,00	12,50	15,50 — 16,50
julij	11,00 — 12,00	7,00 — 9,00	13,00 — 13,50	16,00 — 17,00
avgust	11,50 — 12,00	7,00 — 8,50	14,00	17,00 — 18,00
september	10,00 — 11,00	7,50 — 9,00	14,00	16,00 — 18,00
oktober	10,00 — 10,50	6,00 — 8,00	13,50 — 14,00	15,00 — 16,50
november	9,00 — 10,50	6,00 — 8,00	13,50 — 14,00	14,00 — 16,00
december	9,50 — 10,50	6,00 — 8,00	13,00 — 14,00	13,00 — 15,00
januar	9,50 — 10,50	6,00 — 8,00	13,00 — 14,00	13,00 — 14,00
februar	10,00 — 11,00	6,00 — 8,00	13,00	13,00 — 14,00
marec	10,00 — 11,50	6,50 — 8,00	12,00	13,00 — 14,00
april	10,50 — 11,50	6,50 — 9,50	12,00 — 13,00	13,00 — 14,00

Zaključno bodi le še ponovno poudarjena potreba po boljši kakovosti pitanih živali. To velja za bike, vole in telice enako kot za prašiče in klavna teleta. Bikec, ki v 18 do 20 mesecih ne doseže 600 kg teže, je po kakovosti mesa ravno tako slab bikec, kot je slab prašič ki s 5 do 6 meseci starosti ne tehtja 80 do 90 kg, ali pa tele, ki v 60 dneh starosti ne tehtja 100 kg. Kar tiče prašičev, pa še to: vsako pitanje za prodajo na težo več kot 100 kg je nerentabilno in manjša zaslugek za naše delo.

Proti koncu pogovora je postajal zdravnik čedalje bolj fih in čuden. Usedel se je tik mladeniča in se nagnil proti njemu kakor v velikem zaupanju. Z obema rokama mu je dajal znamenje, naj bo miren, da z besedo ali gibom ne odpodi in ne preplaši nekaj drobnega, dragocenega in bojačega, kot ptička, ki je tu pred njim na tleh. Strmeč v ta prostor na preprogi je govoril skoraj šepetaje, toda s toplim glasom, ki je razodel notranjo milino:

„Na koncu, na pravem in zadnjem koncu je pa vendarle vse dobro, vse se skladno rešuje. Čeprav ima tu pri nas vse videz neskladja in brezupne zamotanosti. Un jour tout sera bien, voila notre esperance — pride dan, ko bo vse dobro, v tem je naše upanje, kot je rekel vaš filozof. Drugače si ni mogoče misliti. Zakaj bi sicer moja misel, dobra in prava, bila manj vredna od take prave misli, ki se porodi v Rimu ali v Parizu? Ali zato, ker je pognala v tej kotlini, ki se imenuje Travnik? Mar je mogoče, da se ta misel nikjer ne zapiše, nikjer ne vknjiži? Ne, ni. Tudi kljub navidezni razbitosti in neredu je vse povezano in skladno. Ne izgubi se niti ena sama človeška misel, ne napor duha. Vsi smo na pravi poti in presenečeni se bomo srečali. Srečali in razumeli pa se bomo vsi, koder koli sedaj hodimo in še toliko blodimo. To bo veselo svidenje, slavno in odrešilno presenečenje.“

Des Fosses je komaj sledil starčevu misel, toda živo je želel, poslušati ga še in še. Cologna je nadaljeval brez vidne zveze, toda s tistim zaupnim in razburjeno radostnim glasom. Mladenič je pritrjeval, se včasih tudi sam razvnel in, gnan po nepremagljivi želji, omenil to in ono. Povedal je o svojih izsledkih na cesti pri Turbetu, o raznih zgodovinskih dobah, ki jih človek opazi na posameznih slojih te ceste. Prav isto, kar je nekoč brez posebnega uspeha povedal Davillu.

„Vem, vi ne hodite zaprtih oči. Vas zanima preteklost in sedanost. Vi znate gledati,“ ga je pohvalil zdravnik.

Kakor bi mu odkrival skrivnost o zakopanem zakladu in hotel z vedrim pogledom več nakazati, kakor je mogoče povedati z besedo, je starac šepetal:

„Ko boste prešli čaršijo, se ustavite pri Jeni džamiji. Vse zemljišče je opasano z visokim zidom. Znotraj, pod orjaškimi drevesi, so grobovi, o katerih nihče več ne ve, čigavi so. O tej džamiji bajajo, da je bila pred prihodom Turkov cerkev sv. Katarine. In ljudje verjamejo, da je v nekem kotu še dandanašnji zakristija, ki je ni mogoče odpreti z nobeno silo. Če natančneje pogledate kamne v starinskem zidu, boste videli, da so to ostanki rimskih ruševin in nagrobnikov. Na kamnu, ki je vzidan v ogradi džamije, lahko preberete dostojanstvene in pravilne rimske črke nekega razbitega napisa: Marco Flavio... optimo... Globoko pod njim, v nevidnih temeljih, pa ležijo velike klade rdečega granita, ostanki mnogo starejšega kulta, nekdanjega sveltšča boga Mitre. Na eni teh klad je izlizen relief, ki kaže, kako mladi bog svetlobe in diru ubija mogočnega vepra. In bog si vedi kaj vse je še skrito v globinah pod temelji. Kdo ve, čigavi napori so tam pokopani in kakšni sledovi za vekomaj izbrisani! In to samo na tej skromni zaplatnici zemlje, v tem pozabljenem mestecu. Kje pa so vsa druga, neštetna velika naselja po vsem svetu?“

Mladenič je gledal starca in čakal novih razlag. Toda zdravnik je nenadoma spremenil glas in začel govoriti veliko glasneje, kakor da sedaj lahko posluša še kdo tretji:

„Saj razumete, vse to je drugo v drugem, povezano, samo na videz izgubljeno in pozabljeno, razmetano in brez načrta. Vse to nevede vodi k istemu cilju, kakor gredo konvergentni žarki k daljnemu, neznanemu žarišču. Ne

smemo pozabiti, da je v Koranu izrecno napisano: Morda bo Bog nekega dne pomiril vas in vaše sovražnike in med vami vzpostavil prijateljstvo. On je močan, blag in usmiljen. Torej — je upanje; kjer je pa upanje... Saj razumete?“

Colognin pogled se je pomenljivo in zmagovito smehljaj, kakor da gosta hrabri in pomirja. Z dlanmi je črtal v zraku pred obrazom nekaj obroč, kakor bi hotel zarisati sklenjen krog vesoljstva.

„Saj razumete,“ je ponovil starac odločno in nesirpno, kakor da mu je odveč in nerodno še z besedami iskati izraza za tisto, kar je povsem jasno in gotovo, njemu blizu in tako dobro znano.

Toda pogovor se je proti koncu spremenil. Cologna je spet stal mršav in tog, se priklanjal in krčil, govoril zvonke in puhle besede, uverjal gosta, da je počaščen z obiskom in z zaupnim naročilom.

Tako sta se poslovila.

Na poti v konzulat je des Fosses pretreseno korakal v stožcu luči, ki ga je pred črtala kavazova svetilka. Ničesar ni videl okrog sebe. Mislil je na starega in smešnega zdravnika, na njegovo živo, neumljivo misel in se trudil, da bi se znašel in spoznal v svojih lastnih mislih, ki so se mu nepričakovano porajale in prepletale.

16

Novice, ki so iz Carigrada prihajale v Travnik, so bile čedalje bolj neugodne in zapletene. Razmere se niso uredile niti po uspelem Barjaktarjevem posegu in tragični smrti Selima III. Že ob koncu leta je izbruhnil nov upor, v katerem je bil Mustafa Barjaktar ubit.

(Se nadaljuje)

za oddih in razvedrilo

Hodili so naglo, gozd in noč sta se združila v varujoči temi. Majhna četa, koraki, ki so teptali tišino.

Vzpeli so se na greben, drevje se je razšlo in ponudila se jim je dlan gole planjave. Mesečina razsejana v praznem prostoru, ki je segal do neba, prevelika širjava, da bi stopili vanjo. Stisnili so se v varstvo poslednjih redkih dreves, med njihovimi debli so se prepletale sence in zrlji so tja, preko svetle ravnice, kjer je onkraj polja stala med sadnim drevjem velika kmetija.

Komandir je poklical drvarja Matevža k sebi in ga vprašal:

»Kako pa naj pridemo preko te čistine k hiši?«

»Naokoli bo treba iti; z druge strani sega sadovnjak skoraj do gozda,« je rekel vprašani.

Nato so se zares napolili v loku okrog ravnice, včasih zavili globlje v gozd, včasih se

»Tovariš Blisk pa ni čisto po resnici povedal, zakaj si je nadel to ime!«

»A?« se je oglasilo od vseh strani.

»Pojdi no,« je rekel Grom omalovažujoče.

»Ali hočete zvedeti, zakaj je Blisk — Blisk?« je vprašal Grom.

»Seveda, na dan z besedo!« se je oglasilo od več strani.

»Kadar je kosilo kuhano, se naš Blisk bliskovito prikaže pri kotlu. Vedno je prvi.«

Val gromskega smeha je zalil vežo. Od vseh strani je prežala smrt na te mlade fante, a glej, nosili so svoj smeh, to najlepšo zastavo mladosti, kljub vsemu nedotaknjen s seboj.

*

Komandir je pisal v svojo beležko; petrolejka je brlela na mizi. Kmetica se je vrnila iz veže, odprla vrata štedilnika in naložila polena na ogenj. Rubinasti odsev žerjavice se je razlil po tleh.

France Filipič:

Pred jutrom

za trenutek prikazali v mesečini in spotoma je Matevž pripovedoval, da je deset let služil pri tisti hiši, da je gospodinja vdova in ima tri otroke in da ni slaba ženska.

»Ni slaba ženska, zares ne; dala nam bo hrane,« je zatrjeval in vodil četico vse bliže k hiši.

Prejšnjo noč so se izvili iz obroča, skoraj brez prestanka so bili ves dan in vso noč na pohodu, ne da bi zaužili kaj toplega.

Ustavili so se v bližini velikega skednja. Krpa čistine med robom gozda in prvimi sadnimi drevesi. Matevž je stopil naprej, se ogledal na desno in levo in potem stekel naravnost skozi steklena vrata mesečine. Orožje so držali v pripravljeno, da bi ga zavarovali, če bi bilo potrebno, Matevž pa je pretekel pas negotovosti in se ustavil ob velikem skednju.

Tiho je bilo, zima brez snega, nepremična praznina, v kateri je zlovesča čakala smrt. Ali se bodo oglasili strelji izza hiše, izza nizkega plota, ki je obdajal vrt?

Kakor prikazen se je pomikala drvarjeva postava, minila je skedenj, poiskala si je zavetja ob plotu, vzdolž njega se je sklonjena plazila, na njegovem koncu pa se je vzravnila in počasi stopila proti hiši. Zarenčal je pes, najprej srdito, toda glas mu je nanagroma upadel in se sprevrgel v dobrikojoče cviljenje.

Bila je velika zidana kmečka hiša, podkletna in s kamnitim stopniščem, pravi dvorec sredi gozdne samote.

V pritličju se je odprlo okno, v njegovem okviru se je prikazala ženska postava; Matevž se je razgovarjal z njo. Mesečina ga je vsega razkrivala, ko je tako stal ob belem opečnatem zidu.

Čez čas se je vrnil k četi, počasi in zrvano.

»No?« je vprašal komandir.

»Vse v redu, lahko pridemo v hišo,« je rekel.

Pomaknili so se in stopili drug za drugim v mesečino. Zdelo se jim je, da gredo goli po odprtih planjavah. *

Kmetica je pograbila lonec z mlekom, ki je še stal na štedilniku in ga odnesla v vežo. Mimogrede se je ozrla po komandirju, ki je sedel v kotu, razoglav, z brzostrelko ob sebi na mizi. Saj je bila res dobra ženska, malce na mizi. Saj je bila res dobra ženska, malce na mizi. Saj je bila res dobra ženska, malce na mizi.

Skozí polodprta vrata je privrel v kuhinjo živahen pogovor. Iznad vseh glasov sta se dvignila Bliskov in Gromov. »In kje sta staknili ti dve imenitni imeni?« je nekdo vprašal.

»Ah, kaj,« je odvrnil Blisk med smehom, »ko sva prišla v četo so dolgo tuhtali, kakšna ime-na bi nama dali. Teden dni sva že bila pri partizanih, ko naju je poklical komandir Tone, tisti, ki je padel na poti na Štajersko, in naju vprašal: 'No, ptička, ali sta se že odločila za kakšno ime?' 'Seveda,« sem brž odvrnil in prevzela me je groza, zakaj nič primernega mi še ni prišlo na um. Komandir me je nekaj časa bistro ogledoval, potem pa zakričal: 'Gromska strela, ne, takšnih dveh tepcev pa še nisem imel v četi!«

Komaj je to izrekel, se mi je posvetilo: Blisk in Grom!

Komandir se je sprva zelo začudil, a jaz sem mu začel vneto razlagati, da s Korlom tičiva že od mladih let skupaj in sva prav takšna pajdaša kot blisk in grom, ki se tudi vedno pojavita skupaj.

Potem me je komandir še vprašal, kdo izmed naju naj bi bil Blisk, kdo Grom.

»Jaz bom seveda Blisk,« sem odgovoril komandirju. »Korlek naj bo Grom.« Prav lepo sem mu razložil, tako nekako, da sem jaz svetlejša glava in na splošno hitrejši in planem kot strela, če je potrebno, medtem ko je Korlek bolj počasne sorte, podoben gromu, ki se vali dolgo časa.«

Za trenutek je bilo zunaj tiho, tovariši so čakali, da bo Blisk nadaljeval s pripovedovanjem. Nato se je oglašil Grom:

»Kje pa so vaši sinovi, mama?« je vprašal komandir.

Kmetica se je naglo obrnila. »Ah,« je rekla, »za sinovi sprašujete? Dva so mi vzeli, na vzhodni fronti sta, morala sta iti.«

Obmolčala je. Komandir je položil svinčnik na mizo. Na steni je tiktakala ura.

»Morala sta iti,« je rekla kmetica tiše in v njenem glasu je vztrepetala stiska.

»In kaj je s tretjim, mama? S tretjim?« je vprašal komandir s poudarkom.

Ogenj v peči je pričel prasketati.

»Tretji je pa v šoli,« je rekla kmetica tiho in počasi.

Sence, ki jih je metala petrolejka, so bežale po kuhinji.

Komandir jo je opazoval, roke je krčevito stiskala, palec na desnici je trepetal.

»Tudi tretji bo moral k vojakom, kajne, mati?« je komandir spraševal naprej.

»Moral bo, toda jaz ga ne bom dala!« je bruhalo iz kmetice. »Ne bom ga!« Dvignila si je roki k obrazu in zakrila oči.

Frigyes Corinthy: Pustolovščina v kavarni

To pustolovščino sem doživel v kavarni. K meni je prisedel neki mlad, skromen, olivkan možki. Zapletla sva se v pogovor in govorila o vsem mogočem. Za hip je zavladal molk, nato pa mi je sogovornik nenadoma rekel:

»Oprostite, ali se tudi vam zdi, da je natak kiserera mera mine?«

— Prosim — sem dejal in se nagnil k njemu. — Kako ste rekli? Nisem dobro slišal.

Vljudno je ponovil:

— Vprašal sem vas, ali se tudi vam zdi, da je natak kiserera mera mine ali ne.

Zardel sem. Kaj je z mojim ušesom, da ne razumem, kaj mi ta človek govori. Govoril pa je popolnoma razločno.

Po kratkem prestanku sem dejal:

— Oprostite mi, prosim, ampak tu vlada strašen hrup. Zmeden sem in vas nisem razumel.

Zdelo se mi je, da je skromnemu mladeniču neprijetno. Vprašujoče me je pogledal, kakor da bi mislil, da se norčujem iz njega.

Nato je ponovil glasneje:

— Hotel sem samo vedeti, ali je natak v tej kavarni kiserera mera bavatage, seveda če je to sploh mogoče.

Kaj se dogaja z menoj? V ušesih mi brni. Kakor blisk mi je šla skozi možgane misel: morda sem znorel? Že nekaj časa sem opazoval na sebi vznemirjajoče znake... Včeraj, ko sem zapuščal kavarno, sem na primer hotel vreči cigaretni ogorek v akvarij z zlatimi ribicami.

In zdaj mi zveni po ušesih takšna čudna zmeda zlogov! Svojih misli ne morem več povezati. V sencih mi kljuva. Pogledal sem svojega novega znanca. Gleda me malce razočorano in začudeno, ker mu ne morem odgovoriti na tako enostavno vprašanje. Zavladal je mučen molk. Drhtim, mislim na pokopališče. Življenje bo teklo dalje, jaz bom pa počival na pokopališču, tri klafre pod zemljo...

— Kako ste že izvolili reči? Ali je natak... — sem dejal z zadnjim upanjem, ko sem že čutil, da me zapuščajo moči.

— Ali se lahko v tej kavarni kiserera mera begeva sebeke?

Ne, tako ne gre več dalje!

— Seveda sem dejal odločno. — Seveda lahko!

— Potem pa mi jih dajte. Odneseš mu jih bom!

»Naj gre z nami,« je predlagal komandir.

Kmetici so omahnile roke. »Z vami?« je ponovila brezizrazno. »Saj je še tako mlad. Kaj boste z njim?«

»Mati, da ne boste mislili, da ne vemo, kako je. Dva sinova so vam Švabi vzeli, morda se ne bosta nikoli več vrnila, in tretjega skrivate. Pa vam nič ne pomaga, z nekom bo moral iti, ali z nami ali pa z Nemci. Ne silimo vas, dobri ste, naš človek ste, lepo ste nas sprejeli, sami boste spoznali, da je edino prav, da svojega sina, če je že s prvima dvema tako, kakor je, pošljete k partizanom.«

Težek molk je zagrnil kuhinjo.

*

Nato so spet korakali skozi gozd in še vedno je bila noč z njimi in jih varovala s svojimi sencami in svojo globino. Hiteli so po položnem pobočju, vstric z njimi se je razprostirala dolina. V presledkih med drevesi se jim je od časa do časa odprl pogled navzdol, zdaj so opazili leseno ograjo, mesec naboden nanjo, zdaj se je razgrnila vasica, dremajoča v svetli tišini, strehe, nagnjene nad domačijami, cerkveni stolp, segajoč v nebo.

Bilo je, kakor da drsijo mimo njih prividi, resnica nekega daljnega življenja, ki jim je bilo odvzeto, v katerega jim je bil zabranjen vstop. Tam v dolini je ležala lepota njihovih domačih vasi, toplota izb, v katerih so jih čakali njihovi starši.

Sredi kolone je korakal komandir Dušan. Premišljeval je o domu, v katerem so bili tako lepo sprejeti in pogoščeni, o kmetici, ki so ji vzeli dva in je skrivala tretjega otroka. »Ali ne bi morali biti odločnejši?« se je spraševal, »fanta ima gotovo skritega doma, poiskati bi ga morali in se z njim pogovoriti. Morda bi bil deček pripravljen iti z nami, pa se sam ne upa izpod materinih kreljuti.«

Drevje je zašumelo, dvignil se je jutranji večer, zvezde so ugašale, na vzhodu se je prikazovala prva zarja. Nebo je bledelelo.

*

»Aufmachen!« je kričal vojak in tolkel z rokami po vežnih vratih. Kmetica je planila iz sna, se še vsa omamljena opotekla proti vratom in odpahnila zapah. Zunaj je bil že skoraj

dan in dvorišče polno ljudi. Pes se je umaknil pod napušč in renčal.

V kuhinjo je stopil majhen oficir s kakor oglje črnimi, predirljivimi očmi, ki so mu švigale levo in desno. »Kje so banditi?« je osorno vprašal.

Kmetica je odprla usta, da bi nekaj rekla, oči so ji od strahu izstopile iz jamic, pa ni mogla spraviti glasu iz sebe, samo odmajala je z glavo, kakor da bi hotela s tem povedati, da o »banditih« nič ne ve.

»Tu so bili ponoči pri vas, kam ste jih dejali, kam ste jih za hudiča skrili? Govorite vendar!« je kričal oficir.

»Vejo, vse vejo,« je pomislila kmetica. Kaj bi še tajila, miza v veži je bila posuta z drobtinami in lonec od mleka je še stal tam.

Zajela je sapo. »Gospod,« je rekla, »prisilili so me, da sem jim dala kruha in mleka. Kakšno uro so bili tu, pa so zopet odšli. Jaz ne morem zato, sama sem, res.«

»Nihče ne more zato, da redi to prekleto golazen, kajne?« ji je presekala oficir besedo. »Poznamo vas, vi zahrbtna vindišarska svojat!«

»Ne!« je vzklila kmetica, »bog mi je priča, da nisem imela z njimi doslej nikoli opravka. Glejte, dva sinova imam na vzhodni fronti, tretji je v šoli, v Gradcu, njihova pisma vam pokažem!«

Obrnila se je, hotela je v sobo, da bi prinesla pisma, ki jih je shranjevala v omari med perilom, toda ustavil jo je oficirjev glas: »Nikamor ne pojdete! Preiskali bomo hišo! Ne verjamem vam niti besede. S tistimi pismi si lahko...«

Poklical je nekoga izmed podrejenih k sebi. »Obkolite domačijo, preiščite hišo in skedenj!« je ukazal.

Kmetica se je zamajala in spustila na stol ob mizi. Ponoči je sedel komandir Dušan na njem.

Sedela je tam, skrušena, otrpla, zeblo jo je, zakaj kuhinja se je shladila. Ni se upala premakniti, prisluškovala je korakom vojakov in njihovim pogovorom po hiši. Čula je, kako so tresnala vrata omare, ki so jo na silo odprli, potem so zaropotali čevlji, ki so jih v izbi metali iz predalnika, škripale so podnice, zacvilila so vrata na podstrešje. Tiho je ječala, obraz si je zakrivala z dlanmi, bila je tema, tema in v tej temi njen strah, v tej temi groza pred tistim, kar je prihajalo, neizbežno, strahotno, kakor hudourni zima nad zorečo pšenico.

In grozljivo je zaslišala uro, ki je tiktakala in pričela biti s svojim srebrnim, tenkim glasom, kakor da se krušijo blesteče drobtine z velike stavbe časa in padajo v neskončno brezno.

*

»Moj sin!« je vzklila in planila pokonci, ko so ga pripeljali v kuhinjo. Oklenila se ga je, bil je blede, poln pajčevin in bil je le na pol oblečen, takšen, kakor so ga izvlekli iz skrivališča.

»V stran!« je zarjul častnik in jo sunil v steno.

»Dva sta na vzhodni fronti,« je zaklicala. »In to je tisti tretji, ki je v šoli v Gradcu, kajne?« jo je prekinil oficir.

»Včeraj je prišel domov, za dva dni, na počitnice. Kajne, Peter?« se je obračala k svojemu sinu. »Reci, reci tem gospodom, kako je s teboj!«

»Nikar ga ne prosite, še preveč bo govoril. Poglejte ga, kako je siv, ta že mesec dni ni videl dneva. Skrivava smo izbežali iz luknje!«

Fant je mrko stal ob štedilniku, dolgi lasje so mu v štrneh padali na čelo. Oči so mu begale od človeka do človeka. Stiskal je tanke, skoraj brezkrvne ustnice. Za trenutek so mu obvisle oči na materi, ki je vsa zabuhla od joka stala tam, stegovala proti njemu roke, stara, spremenjena, iznakažena od groze in obupa.

Kuhinja je bila polna vojakov. »Odpeljite ven tega mladega gospoda,« je ukazal oficir in zamahnil z roko. »Na zrak!« je pristavil in se zasmel.

Fant se je prestopil; počasi je šel proti vratom. Dva vojaka sta ga spremljala. Eden malce spredaj, drugi tik za njim. Na pragu pa je odsunil pred seboj vojaka in planil na stopnišče. S tremi skoki je bil na dvorišču. In vse se je izvršilo hkrati: mati je zakričala, oficir je zaklel in zunaj nekje je zadržala brzostrelka.

Na tlaku pred hišo je dečko obležal v svoji krvi. Še je živel, ko se je nekdo sklonil nad njim, ustnice, preplavljene od krvi, pa so mu skušale izoblikovati neko besedo; morda bi rad poklical svojo mater, ki ga je tako slepo ljubila, morda pa je hotel prekleto usodo, ki mu je namenila tako neslaven konec.

*

Prikazalo se je sonce, razsvetlilo je gozd. Četnica je še vedno korakala, pod oboki veja in preko prelih, skozi hladno, blesteče zimsko jutro, svojim daljnjim ciljem nasproti. Komandir je premišljeval: »Gotovo še pridemo kdaj tam mimo in kaj lahko, da bo fant tedaj le šel z nami.«

In stopal je sredi svoje čete, po ozki gozdni stezi, in sonce mu je ožarjalo zamišljeni, zaskrbljeni obraz.

IZREKI

• Žene so ljubimke mladih mož, tovaršice zrelih mož in bolničarke starcev (Bacon)

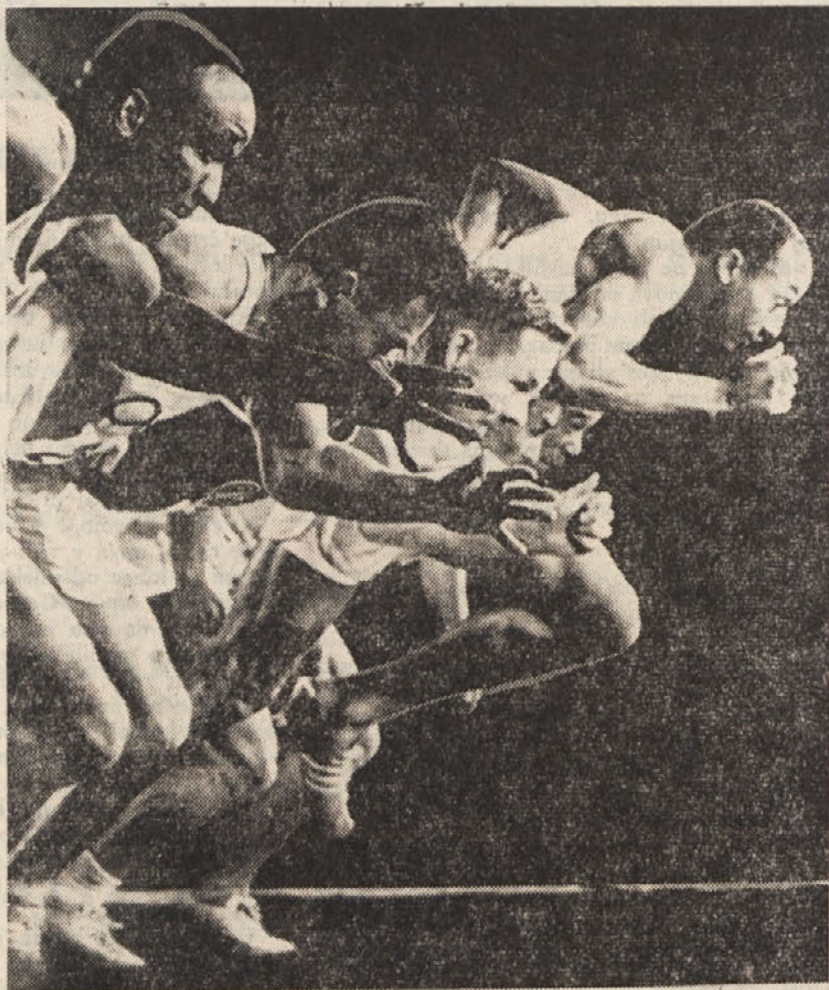
• Kdor si želi uglednih gostov, naj ima lepo ženo (Johnson)

• Za soprogo si je treba izbrati tako žensko, ki bi jo izbrali za prijatelja, če bi bila možki (Joubert)

• Večina moških vidi v poroki samo dogodek več v življenju, ne meneč se za to, da je to življenjski dogodek (Chambly)

• Proučujeta se tri tedne, ljubita se tri mesece, prepirata se tri leta, prenašata se trideset let — in otroci ju posnemajo (Taine)

TOKYO 1964

Za olimpijske igre, ki bodo prihodnje leto v japonski prestolnici Tokio, se najboljši atletski sveta že zdaj marljivo pripravljajo

ROŽANSKI NOGOMETNI TURNIR PRVO MESTO ZA BOROVLJE

Nogometni klub Št. Janž je povezal otvoritev svojega novega igrišča s tradicionalnim nogometnim turnirjem, kateremu je prisostvovalo rekordno število gledalcev. Prikazani nogomet je bil na dokaj visoki stopnji, ker so vse ekipe igrale tehnično lepo in predvsem borbeno. Prvo mesto je nekoliko srečno osvojila enajstorica ATUS Borovlje, ki je v finalnem srečanju s tesnim rezultatom 3:2 premagala moštvo iz Bač.

V uvodnem, izredno grobem srečanju, so Borovlje premagale Bistrice z 1:0, nato pa so Bače z istim rezultatom slavile zmago nad Št. Janžem, ki je prikazal zelo lepo igro in je predstavljal popolnoma enakovrednega nasprotnika. Brez dvoma je bila to najlepša igra turnirja in gledalci prav do konca niso vedeli, katero moštvo se bo uvrstilo v finale. V srečanju za tretje mesto so Bistričani šele proti koncu igre zlomili odpor domačinov in zmagali s 3:1. Častni gol za Št. Janž je dosegel tehnično zelo dober Kropiunik Robert. Št. Janž nikakor ni predstavljal nasprotnika, ki bi se ustrašil favoriziranih prvorazrednih ekip. Moštvo je zadovoljilo z lepo igro in pokazalo precejšen napredek, ki daje slutiti, da so si mladi igralci jesenski neuspeh zares vzeli k srcu.

KOŠARKA

DOMŽALE PRVE V RADENTHEINU

Na letošnjem velikonočnem turnirju v Radentheinu so poleg prirediteljev sodelovale dvanajstorice Union Kuenring Dunaj (trenutno 2. v avstrijski I. ligi), banjalški Borac ter Domžale — trenutno drugoplasirano moštvo slovenske deželne lige. To ekipo je okrepil Dermastia, igralec ljubljanske Olimpije, ki je predstavljal najboljšega igralca turnirja. Naravnost porazno je dejstvo, da je malo znano slovensko moštvo opravilo z obema našima prvotlačskima kluboma ter v finalu zanesljivo premagalo Kuenring (v katerem nastopa kar 5 državnih reprezentantov) z 61:49. Tretje mesto so zasedli domačini pred Borcem.

Svetovno prvenstvo v namiznem tenisu:

AZIJA POMETLA Z EVROPO ČEZ DVE LETI SVETOVNO PRVENSTVO V LJUBLJANI

S popolno premočjo rumenopoltnih igralcev iz Japonske in Evrope se je zaključil finalni del 27. svetovnega prvenstva v Pragi, na katerem je evropski namizni tenis doživel poraz na celi črti.

V ekipnem tekmovanju moških je zmagala Kitajska pred Japonsko, Nemčijo in Jugoslavijo, konkurenco ženskih ekip pa je osvojila zase Japonska pred Romunijo in Kitajsko. V odločilnih dvobojih posameznikov je Kitajec Čuang Ce-Tung s 3:1 premagal rojaka Li-Fu-Junga, Japonka Matzuzaki pa je po

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Poločnik. — Tiska založnika in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopis naj se pošilja na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.

težki borbi opravila z Romunko Aleksandruvo. V igri moških dvojic je zanesljivo zmagal kitajski par Tašang Shi Lin - Čih Wang Ling, enako konkurenco žensk pa sta odločili zase Japonki Matzuzaki - Seki. Finale mešanih dvojic je predstavljal japonsko srečanje, na katerem je paru Kimura - Tio uspelo premagati rojaka Miki - Seki.

Mednarodna namiznoteniška federacija je nato potrdila kandidaturu slovenske prestolnice, ki bo tako leta 1965 organizirala 28. svetovno prvenstvo moštvov bele žogice in tako pritegnila oči vsega sveta v novo zgrajeno športno dvorano ing. Stanka Bloudka.

AFFIRMACIJA DUNAJSKEGA NOGOMETAI

Na tradicionalnem avstrijsko-madžarskem velikonočnem srečanju je na Dunaju Austria opravila z madžarskim prvakom Ferencvarosom s 3:1. Rapid pa je premagal Doszo z 2:0. Na budimpeštanskem Nep-stadionu je Austria premagala Doszo z 2:0, Rapid in Ferencvaros pa sta se ločila z neodločenim rezultatom 3:3.

Ta teden vam priporočamo:

Spomini na partizansko leta

- Rok Arih: **ZATO**, zbirka novel iz narodnoosvobodilne borbe na Koroškem, 188 str. pl. 24 šil.
- Lojze Avsenak: **BOHOR ŽARI**, poročila in črtice, 120 str. ppl. 12 šil.
- Karel Grabeljšek: **ZA SVOBODO IN KRUH**, partizanske povesti, 208 str. br. 7 šil.
- Milan Guček: **POČAKAJ DO PRIHODNJE POMLADI**, zapiski iz NOB, 272 str. pl. 44 šil.
- **IN MINILA SO LETA**, partizanske novele, 200 str. br. 9 šil.
- Karel Grabeljšek: **MOST**, roman iz partizanskega življenja, 208 str. ppl. 41 šil.
- Ivan Jan: **IZPOLNJENA BESEDA**, zapiski iz partizanskih bojev, 192 str. br. 52 šil.
- Ignac Koprivec: **NEVIDNA STEZA — ZA ROJSTNI DAN**, povesti 152 str. br. 15 šil.
- Miško Kranjec: **PESEM GORA**, partizanski roman, 420 str. ppl. 26 šil.
- Mimi Malenšek: **TEMNA STRAN MESECA**, roman iz osvobodilne vojne, 592 str. pl. 78 šil.
- Vasja Ocvirk: **SONCU NI VERJETI**, roman iz partizanske borbe, 232 str. ppl. 31 šil.
- Karel Prušnik - Gašper: **GAMSI NA PLAZU**, zapiski in spomini, 364 str. polusnje 45 šil.
- Renata Vigano: **NEŽA GRE V SMRT**, roman o italijanskih partizanih, 232 str. ppl. 35 šil.
- Mitja Vošnjak: **ČRNA KRI**, roman o partizanskih fiskarnah, 276 str. in 10 slik. pril. ppl. 66 šil.
- Ivo Zorman: **TRIBE BORJANOVI**, partizanske novele, 208 str. ppl. 22 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00. Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nale — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 20. 4.: 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Orkestrski koncert — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nale — 15.30 „Mali brat“, roman — 15.45 Svežo zapeto — 16.30 Koroški knjižni količek — 17.00 Popoldanski koncert — 17.55 Volitve zveznega prezidenta — 18.00 Pre-

nos iz parlamenta — 19.30 Mešano za vas — 20.15 Koncert dunajskih filharmonikov.

Nedelja, 21. 4.: 7.00 Majhen jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Zabavna glasba — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nale — 17.05 Plesna glasba ob pelih — 18.00 Samo veselje z glasbo — 18.35 Igra godba Rudi Platzer — 20.10 Človek ne jezi se — 21.18 Na lepi modri Danavi.

Ponedeljek, 22. 4.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Pa-sebej za vas — 15.45 Koroški knjižni količek — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladina in gledališče — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 In kaj menite vi? Vsakodnevni problemi — 20.30 Za mesto in deželo — 21.45 Ljudske pesmi.

Torek, 23. 4.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Glasba mojstrov — 15.00 Pa-sebej za vas — 15.30 Komorna glasba — 16.00 Glasba zate — 17.00 Koncert pri kavi — 18.25 Ča mene vprašala... — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Veseli večer enodejank — 21.30 Tako ali tako, glasba razveseli.

Sreda, 24. 4.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Glasba za mladino — 17.00 Popoldanski koncert — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Od plošče do plošče — 20.15 „Don Pasquale“, drama.

Četrtek, 25. 4.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Pihalna godba Rudi Platzer — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.05 Kmečka oddaja — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Koroški hišni koledar — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 26. 4.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Koroški komponisti — 16.00 Glasba zate — 17.00 Koncert pri kavi — 18.00 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Štirje proti štirim — 21.00 Glasba za zabavo.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00. Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 18.55 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Sport — 22.10 Pagled v svet.

Sobota, 20. 4.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.45 Zabavni zvoki — 11.00 Ljudstvo in domovina — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Bruce Low — 17.10 Iz parlamenta — 18.00 Vseh dežel — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.35 Pesimisti imajo težje — 20.00 Avstrijska Hilparada — 21.00 Strauss Vam igra.

Nedelja, 21. 4.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.15 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 15.00 Ljudstvo in domovina — 18.00 Kontrasti — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 21.15 Stroj nadomestuje srce.

Ponedeljek, 22. 4.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske viže

RADIO PROGRAM

— 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Glasba za zabavo — 16.00 Otrška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Od popevke do popevke — 19.30 Komorna glasba iz Linza — 21.00 Majhen koncert.

Torek, 23. 4.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudska glasba — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Znani orkestri — 15.30 Armenske pesmi in plesi — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Od plošče do plošče — 19.30 Sreča trinajstega — 20.15 Operetni koncert — 21.30 Lahko govorimo o tem.

Sreda, 24. 4.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Za prijatelja opernih melodij —

Otrška ura — 16.30 Koncertna ura — 19.30 „Gyges in njegov prstan“, tragedija.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 20. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.25 Na dom ubujaj mi spomin... (Tinje)

Nedelja, 21. 4.: 7.30 Duhovni nagovor. 5 pesmijo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 22. 4.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. Za našo vas. 10 minut za športnike — 18.00 Dober večer našim malim poslušalcem.

Torek, 23. 4.: 14.15 Poročila, objave. Sprehod po svetu. Sreda, 24. 4.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 25. 4.: 14.15 Poročila, objave. Ščepec dobre volje.

Petek, 26. 4.: 14.15 Poročila, objave. Od pelka do pelka po naših krajih in pri naših ljudeh. Zenitovanjski abičaji v Rožu. (Pripoveduje Anton Mihor).

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00. Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz. Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 10.15 Od tod in ondod — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radljski dnevnik.

Sobota, 20. 4.: 8.35 Trobenta in flavta — 9.25 Nove plošče, nove popevke — 12.15 Veseli hribovci gostujejo — 12.30 Romanska kri — 13.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 14.05 Orkester RTV Ljubljana — 14.35 Voščila — 15.15 Mali ansambli v plesnem ritmu — 15.35 Ljubzenske pesmi — 17.50 Bob Bain in njegova kitarra — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Stara zgodba o nesrečnem pevcu — 18.45 Naši popolniki na tujem — 20.00 Vesele in domače za sobotni večer — 20.20 Madame Sans Gene — 21.00 Sobotni ples.

Nedelja, 21. 4.: 8.00 Mladinska radijska igra — 8.50 Zabavna glasba — 9.05 Za prijelno razvedrilo — 10.00 Se pomnite, tovariši... — 11.50 V vedrem ritmu — 12.05 Voščila — 13.00 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Voščila — 15.15 Trikrat pel — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Orglice s popevkami in lepimi melodijami — 17.05 Z lokom po strunah — 18.30 Sport — 20.00 Izberite svojo melodijo.

Ponedeljek, 22. 4.: 8.05 Z zbori po svetu — 8.30 Vedri zvoki — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Glasba nekdanj in danes — 9.45 Slovenski ljudski motivi — 12.15 Poslušajmo Vesele planšarje — 12.30 V paviljonu zabavne glasbe — 14.05 Z ansamblom rimske Opere — 14.35 Voščila — 15.15 Ob zvokih zabavne glasbe — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Obdobja slovenskega samospava — 17.45 Popevke ulice — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Domače melodije izpad zelenega Pohorja — 18.30 Igra ansambel Mojmir Sepo — 20.00 Skupni program JRT: Studio Zagreb.

Torek, 23. 4.: 8.05 Uvertura, arije in baleti — 8.55 Glasbeno popotovanje po Jugoslaviji — 9.25 Pesmi in

plesi iz obeh Amerik — 10.15 V narodnem tanu — 12.15 Slovenske narodne ter panarodele — 13.30 Naši pevci v popularnih operah — 14.35 Prijubljene jugoslovanske skladbe — 15.15 Trikrat pel — 15.30 V tork navsedenje — 17.05 Koncert po željah — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Zabavni orkester Helmut Zacharias — 20.15 „Pijanec“, radijska igra.

Sreda, 24. 4.: 8.05 Od skladatelja do skladatelja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.45 Poje oktel bravo Pirnat — 10.45 Človek in zdravje — 12.15 Trio Edija Gorčiča iz Celja — 13.30 V paviljonu zabavne glasbe — 14.35 Humoreska in koncert Darjana Božiča — 15.15 Zabavna glasba na štirih strunah — 17.05 Revija svetjskih opernih pevcev — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Prvi večerni ples — 18.30 Zvoki iz Romunije — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Ob zabavnih glasbi.

Četrtek, 25. 4.: 8.05 Zbori in samospevi domačih skladateljev — 8.30 Nekaj glasbe ob delu — 9.25 Iz Bizetovih in Smelanovih oper — 12.15 Instrumentalna grupa Georga Espitalierja — 12.30 V paviljonu zabavne glasbe — 14.05 Sprehod po starem Dunaju — 14.35 Voščila — 15.15 Ansambel Tommy Gumina — 15.30 Turistična oddaja — 17.05 Glasbena križanka — 18.10 Bliža se 1. maj — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Razpoloženska glasba — 21.00 Izročilo XX. stoletja.

Petek, 26. 4.: 8.05 Po gazdovih in gorah — 9.25 Nekaj komorne glasbe — 9.45 Narodne pesmi iz Kosmeta — 12.15 Rezika in Sonja pojeta z Vaškim kvintetom — 12.45 Zabavni orkester RTV Beograd — 13.30 Venec glasbenih čestitk za 1. maj — 14.35 Slovenske narodne za duet in mali ansambel — 15.15 Natolki za turiste — 15.20 Zvočna panorama — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Pelkova glasbena popoldne — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 Ansambel Jonah Johnes — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

TELEVIZIJA

Sobota, 20. 4.: 15.00 Sport — 16.45 Za otroke — 17.15 Za družino — 18.30 Kaj vidimo novega — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Pisani senčnik.

Nedelja, 21. 4.: 16.00 Sport — 17.30 Za otroke od 11 let — 18.00 Svet mladine — 18.30 Fury, zgodba konja — 19.00 Sedem dni časovnih dogajanj — 19.20 Zanimalo vas bo — 19.30 Revolucija v črnem — 20.00 Poročila — 20.15 „Radovadne žene“, opera — 21.10 Planinski mir. Ponedeljek, 22. 4.: 19.00 Sport — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Japonska legenda.

Torek, 23. 4.: 19.00 Leteča policija ISAR 12 — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Samo z manaj: Waltraud Haas — 20.05 Kratki film — 20.15 En-indvajset — 21.00 Z neznanim ciljem.

Sreda, 24. 4.: 17.00 Za otroke od 5 let: Listamo v silkanici — 17.25 Za otroke — 17.45 Za družino — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 Vaš nastop, prosimo — 21.00 Montura brez čara.

Četrtek, 25. 4.: 19.00 Sport — 10.25 Zabeleženo za vas — 20.00 Kratki film — 20.15 Pesmi in povesti iz Bavarske — 21.25 Delokrag prosvetnega ministrstva.

Petek, 26. 4.: 19.00 Televizijska kuhinja — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Prenos iz Löwingerjevega gledališča.